

Nașterea Maicii Domnului, icoană contemporană.

DIN SUMAR:

– Părintele Mitropolit Andrei la Conferința Ecumenică Internațională de spiritualitate ortodoxă de la Mănăstirea Bose (Italia)

– ARHIM. BENEDICT VESA.....(p. 2)

– Mărturia lui Josephus Flavius – ALEXANDRU NEMOIANU.....(p. 3)

– Râmețiul, Catedrala Apusenilor, și

„Biblia latină a Ardealului” – ELENA PÂRVU.....(p. 3)

– Pictura din monumentul național turdean – MIRCEA-IOAN CASIMCEA (p. 4)

– Rolul Preoților în promovarea istoriei locale – MENUȚ MAXIMIAN (p. 5)

– Josefina Bakhita și

alternativa libertății în Hristos – ARHIM. BENEDICT VESA.....(p. 5)

– Episcopul Nicolae Ivan -

rugăciunea ctitorilor – PROF. DR. VALENTIN MARICA.....(p. 6)

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Eva și Maria

„Și a pus Adam femeii sale numele Eva,
adică viață, pentru că ea era să fie mama tuturor celor vii”
(Facere 3, 20).

două femei stau ca două pietre de hotar, la început și la sfârșit de istorie: Eva și Maria. Din Eva ne tragem viața biologică, Sfânta Fecioară Maria Îl naște pe Cel ce ne dăruiește viață veșnică, pe Hristos Mântuitorul nostru.

Prin Adam și Eva toți ne prăbușim, prin Fiul Preasfintei Fecioare Maria toți ne ridicăm: „precum printr-un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, așa și moartea a trecut la toți oamenii, pentru că toți au păcătuit în el” (Romani 5, 12).

Domnul Hristos este Adam cel Nou și Sfântul Apostol Pavel tine să sublinieze că: „precum prin greșeala unuia a venit osânda pentru toți oamenii, așa prin îndreptarea adusă de Unul a venit, pentru toți oamenii, îndreptarea care dă viață” (Romani 5, 18).

Cele două femei, înainte de a se implica în demersul lor - demersul catastrofal al Evei și demersul mântuitor al Mariei -, au avut un dialog cu nevăzutele puteri. Eva cu diavolul, care i-a spus: „Dumnezeu a zis El, oare, să nu mâncați roade din orice pom din rai? Iar femeia a zis către șarpe: Roade din pomii raiului putem să mâncăm. Numai din rodul pomului celui din mijlocul raiului ne-a zis Dumnezeu: Să nu mâncați din el, nici să vă atingeți de el, ca să nu muriți!” (Facere 3, 1-4). Și au mâncat și s-au prăbușit. N-au ascultat! N-au avut virtutea ascultării.

Maria, Maica Domnului a avut dialog cu Arhanghelul Gavril, care i-a spus: „Iată vei lua în pântece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt Se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, părintele Său. Și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit. Și a zis Maria către înger: Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat? Și răspunzând, îngerul i-a zis: Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema... Și a zis Maria: Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!” (Luca 1, 31-38). Maica Domnului a ascultat, a avut virtutea ascultării! Prin Fiul ei, prin noul Adam s-a mântuit lumea întreagă.

Ea este scara lui Iacov, amintită în cartea Facerii la capitolul 28, și creștinii noștri în versuri simțite exprimă acest lucru: „Scară dacă nu era, / Domnul nu se pogora, / Tu ești scara cea cu flori, / Cu un capăt peste nori, / Tu ești raiul prea frumos, / Care-ai tras pe Domnul jos”.

Venirea în lume a Maicii Domnului se sărbătorește pe 8 septembrie, la începutul anului bisericesc. Importanța sărbătorii o subliniază troparul zilei: „Nașterea ta, de Dumnezeu Născătoare Fecioară, bucurie a vestit la toată lumea, că din tine a răsărit Soarele dreptății, Hristos, Dumnezeul nostru. Și dezlegând blestemul a dat binecuvântare și stricând moartea, ne-a dăruit nouă viață veșnică”¹.

Cântările sărbătorii sunt pline de teologie și subliniază importanța Noii Eve, a Maicii Domnului, în iconomia mântuirii: „Astăzi, Dumnezeu, Cel ce se odihnește pe scaune înțeleghătoare, scaun sfânt pe pământ Luiși mai înainte Și-a gătit. Cel ce a întărit cu înțelepciune cerurile, cer însuflețit cu iubirea de oameni Și-a făcut. Că din rădăcina neroditoare rod de viață purtător ne-a odrăslit nouă pe Maica Sa”².

S-a fixat și începutul anului bisericesc în luna septembrie, binecuvântată de nașterea Maicii Domnului, din două motive: se consideră că acum a început Dumnezeu zidirea lumii și tot acum Domnul Hristos - Noul Adam își începe propovăduirea. Zice Sfântul Evanghelist Luca despre Mântuitorul că a venit în Nazaret, unde fusese crescut, și după obiceiul Său, a intrat în ziua sâmbetei în sinagogă și s-a sculat să citească. Și I s-a dat cartea Proorocului Isaia. Și deschizând cartea, a găsit locul unde era scris: „Duhul Domnului este peste Mine, pentru care M-a uns să binevestesc săracilor; M-a trimis să vindec pe cei zdrobiți cu inima; să propovăduiesc robilor dezrobirea și celor orbi vederea; să slobozesc pe cei apăsați, Și să vestesc anul plăcut Domnului” (Luca 4, 16-19).

Dumnezeu, pentru rugăciunea Preacuratei Maicii Sale, să binecuvinteze noul an bisericesc care a început!

¹ Mineiul pe septembrie, EIBMBOR, București, 2003, p. 112.

² Ibidem.

Părintele Mitropolit Andrei, la Conferința Ecumenică Internațională de spiritualitate ortodoxă de la Mănăstirea Bose (Italia)

Arhim. Benedict Vesa

Lecumenismul, în variantele sale diverse, se desfășoară la nivel teologic, la nivel instituțional, dar, mai ales, la nivel spiritual. Cu referire la această ultimă cale, întâlnirea și comuniunea devin platforma cea mai la îndemână pentru apropierea dintre creștini. Mănăstirea Bose (Italia), încă de la începuturile sale, s-a constituit în vederea realizării concrete a unui ecumenism spiritual, ca întâlnire și apropiere reală dintre creștinii de credință apuseană și cei de credință răsăriteană. Prin textele patristice traduse, prin lucrările tipărite, prin manifestările academice, prin întâlnirile dintre teologi, ierarhi și părinți duhovnicești, comunitatea de acolo a reușit, pentru o perioadă de mai bine de cincizeci de ani, să îi aducă pe creștini aproape unii de alții, prin intermediul unei invitații libere și deschise de întoarcere către o spiritualitate comună, ca lectură concretă a unei teologii contextuale. Ecumenismul spiritual nu rămâne doar o idee, ci se transformă într-o „metodologie” concretă, lucrativă și cu rezultate vizibile.

Mănăstirea Bose, din localitatea Magnano, provincia Biella, întemeiată în anul 1965 de teologul Enzo Bianchi, a devenit de-a lungul timpului, prin preocupările sale spirituale, un centru al întâlnirii și, cu precădere, un loc de dialog între ortodocșii din întreaga lume. Anual, în prima săptămână din septembrie are loc aici un congres internațional dedicat spiritualității ortodoxe la care participă personalități ale școlilor teologice, ierarhi, preoți, călugări și maici, precum și laici dornici să cunoască îndeaproape Ortodoxia, atât din perspectiva sa istorică, cât mai ales ca ofertă de viață duhovnicească pentru contemporaneitate.

Astfel, în intervalul 4-6 septembrie 2019, s-a desfășurat a XXVII-a ediție a Conferinței Ecumenice Internaționale dedicată spiritualității ortodoxe. Consecvența și continuitatea acestui eveniment confirmă preocuparea serioasă a organizatorilor, în sensul rugăciunii arhieresti a Domnului Hristos – „Ca toți să fie una” (Ioan 17, 21) –, de acum parte integrantă a unui program duhovnicesc.

La această manifestare, deopotrivă științifică și duhovnicească, a fost prezent IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, ca delegat al PF Părinte Patriarh Daniel, transmițând mesajul de salut și de binecuvântare al PF Sale, dar fiind și printre conferențiarii întâlnirii. Această ediție a fost dedicată sensului vocației umane și a vocației creștine în Biserică și în lumea de astăzi, în general: „Chemați la viața în Hristos, în Biserică, în lume, în timpul prezent”. Această chemare exprimă mai multe etape în itinerariul omului – de la chemarea la viață, la chemarea spre pocăință după păcatul adamic, la chemarea lui Hristos, ca renaștere la o aventură ce parcurge întreaga istorie. Și se referă atât la viața de familie, cât și la viața monahală sau orice altă chemare în interiorul comunității. Înțelegerea

chemării aduce cu sine identificarea sensului vieții și o justă plasare în inima lumii și a creației.

Întâlnirea academică s-a desfășurat pe mai multe secțiuni, dedicate unor tematici specifice: secțiunea biblică, dedicată vocației profetice și creștine de astăzi; secțiunea teologică, dedicată darurilor poporului lui Dumnezeu și rolului femeii în lume și în Biserică; și o secțiune din zona spiritualității, dedicată vieții în Hristos, în cadrul căreia a conferențiat și IPS Părinte Mitropolit Andrei. Tema prelegerii sale a fost „Sensul speranței creștine astăzi”, între mărturiile tradiției spirituale și provocările vremii. Speranța a fost definită drept o credință lucrativă, o încredere temporală și eshatologică în Hristos și, în consecință, o însușire de referință pentru un creștin. Această experiență îl plasează într-un raport firesc și echilibrat cu ceilalți, cu lumea, în general, și cu sine însuși. Pe aceeași linie, omul reușește să creeze o ierarhie clară în ceea ce privește lucrarea omului, cele cerești au întâietate față de cele pământești. Redăm partea fi-

Mesajul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, adresat participanților la cea de-a XXVII-a Conferință ecumenică internațională de spiritualitate ortodoxă, Mănăstirea Bose, 4-6 septembrie 2019

Dragi participanți,

Cu multă bucurie, ne adresăm și în acest an, 2019, participanților la cea de-a XXVII-a Conferință ecumenică internațională de spiritualitate ortodoxă, inițiată și organizată între 4-6 septembrie, de mănăstirea Bose pe care a fondat-o Părintele Enzo Bianchi.

Tema conferinței din acest an, Chemați la Viața în Hristos. În Biserică, în lume, în timpul prezent, este importantă mai ales în contextul secularizării de azi.

Viața în Hristos începe odată cu Botezul și este viața în comuniune cu Persoanele Sfintei Treimi, ca pregătire pentru a dobândi viața eternă și fericirea din Împărăția cerurilor, potrivit făgăduinței lui Hristos: „Eu sunt învierea și viața. Cine crede în Mine va trăi, chiar dacă va muri” (Ioan 11, 25).

Viața în Hristos și în Duhul Sfânt, prin care se comunică omului iubirea Tatălui ceresc este, în același timp, viață creștină personală și comunitară sau eclesială.

Când iubirea milostivă a lui Hristos se dăruiește omului mai ales prin rugăciune și prin împărtășirea euharistică, atunci gândurile, cuvintele și faptele creștinului exprimă iubirea smerită și generoasă a lui Hristos în familie, în Biserică și în societate, după cum spune Sfântul Apostol Pavel: „nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine” (Galateni 2, 20).

De aceea, Sfântul Serafim de Sarov († 1833) spune că „scopul vieții creștinului este dobândirea Duhului Sfânt”. De ce? Pentru a simți cum lucrează în Biserică și în lume „harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea (comuniunea) Sfântului Duh” (2 Corinteni 13, 13).

Felicitim pe organizatorii și pe toți participanții la această conferință și ne rugăm Domnului Iisus Hristos să vă binecuvânteze pe toți!

† Daniel
Patriarhul României

nală a referatului său, cu valoare concluzivă: „Cu toate necazurile din lume, în spiritul speranței creștine, noi Îl auzim pe Dumnezeu spunându-ne ca și lui Iacov: *Nu te teme!... Iată Eu sunt cu tine și te voi păzi în orice cale vei merge* (Facere 28, 15-15) și avem împreună cu Domnul Hristos speranța *că porunca Lui este viață veșnică*” (Ioan 12, 50).

Alături de IPS Sa au fost prezenți și alți reprezentativi ai Bisericilor Ortodoxe. Îl amintim aici pe IPS Ilarion Alfeyev, Mitropolit de Volokolamsk, din partea Bisericii Ruse, IPS Porfirie, Mitropolit de Zagreb și Ljubljana, reprezentant al Bisericii Sârbe, IPS Nectarie, Mitropolit de Argolidos, din partea Bisericii Greciei. Acestora li s-au adăugat nume importante de teologi din spațiul ortodox, dar nu numai: Părintele John Behr, Aristotle Papanikolaou și Peter Bouteneff din Statele Unite ale Americii, Christos Yannaras din Atena, Sebastian Brock, de la Universitatea din Oxford sau Părintele Michel Van Parys, abatele vestitei mănăstiri de la Chevtogne.

Cadrul general al acestei întâlniri de excepție l-a pre-

zentat caracterul continuu al chemării ce vine de la Dumnezeu, atât în sens de vocație, cât, mai ales, ca invitație permanentă de a participa la viața dumnezeiască, pe linia exprimată de Sfântul Nicolae Cabasila: „Cei care trăiesc în Hristos sunt chemați cu o constantă și neîncetată chemare care vine din harul întipărit în suflet prin taine, acest har care este, precum Pavel spune, Duhul Fiului lui Dumnezeu, care strigă în inimile lor: *Ava, Părinte!*” (Viața în Hristos VII, 33).

Evenimentul s-a dovedit unul de excepție, atât prin conținut, deopotrivă teologic și duhovnicesc, cât și prin prezență, interes și atmosfera creată. A fost, în același timp, un semn de încurajare pentru lucrarea ecumenică, în vremea în care această activitate pare să fi intrat într-o stare de derivă. Turnura duhovnicească îi justifică existența și-l alimentează cu sensul necesar pentru a continua. O spiritualitate „ortodoxă”, în sensul etimologic al cuvântului, deține savoarea și resursele necesare pentru întruparea chemării și rugăciunii lui Hristos – „ca toți să fie una”, și creștinii de pretutindeni să vină împreună.

Tableta lunii

Mărturia lui Josephus Flavius

Alexandru Nemoianu

(Statele Unite)

nul dintre istoricii de seamă ai lumii antice a fost Josephus Flavius. S-a născut în anul 37 d.Hr. la Ierusalim și a primit la naștere numele de Joseph ben Matthias. Era descendent dintr-o ilustră familie evreiască, având înaintași preoți și rudenii regești. El a studiat cu sadducei, esenieni și farisei, și finalmente s-a alăturat fariseilor. În anul 62 d.Hr., el a mers la Roma, unde a negociat eliberarea unor prizonieri Evrei. Misiunea lui a reușit cu ajutorul soției lui Nero, Poppaea. Josephus revine la Ierusalim în 65 d.Hr. și găsește Ierusalimul și întreaga țară în revoltă deschisă împotriva Romei.

Deși Josephus personal avea serioase îndoieli privind oportunitatea revoltei, el s-a alăturat răsculaților. În 66 d. Hr. Cei mai radicali dintre răsculați, „zeleții”, au ocupat puternica cetate Massada, și revolta a devenit deschisă. În același an, Josephus a fost numit comandant al provinciei Galilea, și tot atunci legiunile Romei au intrat în război deschis cu Evreii.

Revolta Evreilor a fost provocată de ocupația Romei, dar și de circulația unor curente „mesianice” violente. În aceste condiții Josephus a fost însărcinat cu guvernarea Galileei și el s-a așezat în puternica cetate Jotapata. Asediul cetății a fost condus de către Titus, fiul lui Vespasian, comandantul trupelor Romei însărcinate cu distrugerea revoltei. Josephus a condus cu dibăcie apărarea cetății dar finalmente ea a fost ocupată.

Împreună cu un număr de conducători, Josephus s-a ascuns într-o peșteră, și acolo cei adunați au făcut un pact de sinucidere. Josephus a reușit să îi amăgească pe toți ceilalți și s-a predate lui Titus. Înfișat lui Vespasian, Josephus a făcut o interpretare a profetiilor mesianice în sensul că Vespasian va ajunge Cezar al Romei. În acest fel el și-a salvat viața. În urma acestui fapt Titus îl numește consultant al său și îl va folosi ca intermediar între trupele Romei și răsculați.

Josephus nu a reușit să îi convingă pe răsculați să accepte condițiile Romei și astfel a asistat la ocuparea Ierusalimului și distrugerea celui de al doilea templu.

Foarte curând, în 69 d.Hr. „profeția” lui Josephus s-a împlinit, Nero s-a sinucis, și după scurte convulsii sociale și trecerea rapidă a trei Ceașari (Otto, Galba, Vitelius), Vespasian a devenit Cezar al Romei și a întemeiat o nouă dinastie, cea a Flaviilor.

După ce Titus a supus pe Evrei, el a revenit la Roma, unde l-a adus și pe Josephus. Acesta din urmă a primit cetățenia Romei și cu ea a adăugat numele Flaviilor, devenind Josephus Flavius.

Aici, la Roma, din comanda lui Titus și apoi a fratelui lui Titus, care a urmat ca și Cezar al Romei, Domițian, Josephus a scris cele două lucrări fundamentale ale sale: *Bellum Judaicum* (Războaiele Iudaice), în 78 d.Hr., și *Antiquitates Judaica* (Antichitățile Iudaice) în 93 d.Hr.

Acestea sunt lucrări ample, foarte bine documentate, care prezintă istoria Evreilor din veacul I î.Hr. și până la ocuparea de către Roma, și în plus prezintă întreaga societate a Iudeilor și obiceiurile lor.

Lucrările s-au păstrat până în ziua de azi și sunt folosite de cei care studiază zona geografică și istoria ei. În același timp, aceste lucrări sunt extrem de importante pentru cei care studiază începuturile Creștinismului. Ceea ce face lucrările lui Josephus Flavius de mare preț este și împrejurarea că el descrie societatea iudaică din vremea în care Cuvântul lui Dumnezeu, Iisus Hristos S-a întrupat.

În „Antichitățile Iudaice” este amintită activitatea Sfântului Ioan Botezătorul și împrejurările morții sale: „Unii dintre Iudei socotesc că distrugerea armatei lui Irod a fost un act divin, ca pedeapsă pentru ceea ce el îi făcuse lui Ioan, cel care era numit și Botezătorul și pe care Irod l-a ucis și care fusese un om bun...”

La fel de răspicat vorbește Josephus și despre Iisus: „În aceeași vreme a trăit și Iisus, un om înțelept, dacă ne este îngăduit să îl numim om. Deoarece el a lucrat fapte neauzite și a fost dascăl la oameni care cu bucurie primeau adevărul. El a câștigat pe mulți Evrei și pe mulți Greci. El a fost Hristosul, Messiah. Iar după ce, în urma părilor făcute de fruntașii noștri, Pilat l-a osândit la moartea pe cruce, cei care l-au iubit din început nu s-au risipit. El S-a arătat lor deoarece, după trei zile, a revenit la viață, căci proorocii lui Dumnezeu vestiseră asta din vechime cum și nenumărate minuni ce la va face. Iar grupul Creștinilor, astfel numiți după El până în ziua de astăzi nu a dispărut”. Aceste texte erau cunoscute și au fost folosite încă din veacul al III-lea d.Hr., spre exemplu de către istoricul creștinătății Eusebius din Cezarea.

Ca toate documentele despre începutul creștinismului și despre activitatea Mântuitorului în lume, și aceste texte au fost acuzate a fi „false” și interpolări târzii. Dar istorici, filologi și paleografi au arătat că textele sunt autentice și nu pot fi anulate. Textele despre Iisus cuprinse în opera lui Josephus Flavius, texte contemporane cu evenimentele, arată limpede că misiunea pământească a Mântuitorului a fost fapt istoric incontestabil. Cei care suntem credincioși ar trebui să fim încă mai stăruitori în credință, iar cei necredincioși ar trebui să abandoneze tăgăduirea lor absurdă și pierzătoare de suflet.

Râmețul, Catedrala Apusenilor, și „Biblia latinului Ardeal”

Elena Pârvu

ovestea începe cu interesul și respectul nostru, în calitate de credincioși, pentru biserică și mănăstiri, în ciuda unor interdicții nescrie, dar care pedalează pe educația ateistă înainte de 1989. Și totuși, în fiecare vară, după concediul la mare, poposeam câte o săptămână și la Mănăstirea Neamț, de unde făceam drumeții și la alte mănăstiri și schituri din zonă.

Invitați într-o zi la o agapă, în discuții, o prietenă și-a amintit că o fostă colegă de școală, care din clasele mici manifesta deosebite înclinații religioase și care a ajuns stareța mănăstirii de la Râmeți, face adevărate minuni, începând chiar cu construcția unei noi biserici. N-am stat mult pe gânduri, și am fixat o ieșire în județul Alba, pentru sfârșitul de săptămână.

Am ajuns cu bine la Râmeți, cele două colege s-au îmbrățișat cu bucuria revederii, dar am fost rugați să ne mai plimbăm puțin prin preajmă, pentru că se face curățenie în camerele de oaspeți, fiindcă tocmai a plecat poetul Adrian Păunescu, care a avut o ședere mai lungă la mănăstire. De fapt și intenția noastră era de a cunoaște mai bine zona. Vârful de stâncă ce străjuia mănăstirea părea anume

pus acolo să o păzească de răufăcători, pentru că „Mănăstirea Râmețului a fost de-a lungul veacurilor o sfântă cetate de rezistență dârză și apărare biruitoare a ortodoxismului și românismului, aflate în lupta permanentă cu asalturile nemiloase ale vrăjmașului” (cf. Ștefan Meteș, *Mănăstirea Râmeț*). Am vizitat cimitirul, unde și-au găsit mulți liniștea după marea prigoană comunistă de prin anii '50..., apoi bisericuța unde se țineau slujbele până la terminarea noului lăcaș de cult, conceput mai mare și mai primitor. Am asistat la slujba de seară, iar aerul rece de munte, ne-a dărâmat de-a dreptul, pentru că strânsesem și oboseala zilei de sâmbătă, zi lucrătoare în vremea aceea. Afară s-a înserat și, abandonând fiecare în gândurile nespuse, ne-am retras în camerele primenite cu așternuturi curate, la căldura plăcută a sobelor încinse de lemnul natural al codrului. Era o liniște desăvârșită, doar vâpăile focului alergau jucăuș pe pereții camerei. Prietena noastră a mai rămas la o poveste cu fosta colegă, doar aveau atâtea lucruri să-și împărtășească...

Dimineața ne-am sculat parcă mult mai odihniți ca altădată, având în vedere că focul cu lemne este mai plăcut, întreține o umiditate sănătoasă a camerelor. Am participat la slujba de dimineață, după care am stat de vorbă, pentru că, deși era numai sfârșitul lui octombrie, afară se făcuse mult prea rece, un vânt aspru îți tăia parcă respirația. Discuțiile în aceste împrejurări, erau însă binevenite și chiar mai deschise, fără acel autocontrol pe care-l manifestam în alte situații. Mai târziu, am ieșit totuși la o plimbare

prin împrejurimi să ne facem poftă de mâncare, fiindcă de cu seară, am răspuns cu „da” invitației maicii starețe de a lua masa de prânz împreună. Toată atmosfera momentelor petrecute la Mănăstirea Râmeți mi-au rămas proaspete, mă obligă, parcă, să le evoc.

Masa s-a desfășurat într-o atmosferă caldă, deschisă, cu bucate pregătite de tinerele măicuțe. Maica stareță ne-a impresionat prin ținuta elevată a discuțiilor, prin hotărârea cu care își rostea proiectele, dovadă și realizările deosebite de la mănăstire. La final, când am vrut să ne retragem, ne-a poftit să ascultăm mai întâi niște cântece religioase. A fost momentul fast, care ne-a marcat profund și care ne face și astăzi să mai picurăm o lacrimă... Afară începuse să fulguiască, înăuntru era cald și o atmosferă ce venea parcă din altă lume, deosebită față de tot ce era în viața de zi cu zi. De mult îmi dorisem o astfel de trăire sfântă, pură, în care să uiți multe din relele societății... Maica stareță, în timp ce măicuțele cântau „Simone, Simone...”, a început cu o voce scăzută să ne spună cum acest cântec a fost ascultat și de poetul Adrian Păunescu, care și-a scos imediat carnetul și a scris poezia „Colindul Apusenilor...” (18 august, 1981) și apoi poezia „Maicile” (23 august, 1981). Am cerut și mi s-au înmănat două foi bătute la mașină chiar de poet, cu textul celor două poezii, fiindcă prima, mi-am zis, cu siguranță o voi folosi la clasă, căci istoria nu este numai o înșirare de fapte și date, ci și sentiment, sentimentul care trebuie să-ți răscolească ființa, să simți și cu sufletul fiecare eveniment...

...Se făcuse târziu, așa încât ne-am luat rămas

bun de la gazde, mulțumindu-le respectuos și am pornit spre casă. Ninoșarea a încetat, zăpada începuse a se topi și ea, încât atmosfera de la mănăstire am luat-o ca darul pe care ni l-a dat Dumnezeu pentru credința noastră... Și astăzi, îmi apare ca un adevărat miracol...

De atunci și până astăzi, timpul s-a scurs repede, cu bune și rele, că așa-i în viață... Înainte de 1989, Adrian Păunescu, poetul era adulat de tineri mai ales, de aceea „generație în blugi”, pentru cenaclul care le permitea să-și consume energiile în mod fericit, care a stimulat puterea

de creație a tinerilor interpreți, și a lansat tinere talente. După 1989 a avut parte de marginalizare și de o trecere într-un con de umbră... Nimeni nu-i poate contesta, însă, puterea de versificație, caracterul vulcanic și modul de analiză a problemelor care se iveau în societate, conținutul filozofic, dar și multa sensibilitate din poeziile sale. Nimeni nu zice însă că nu avea și păcatele lui, ca tot omul... Dar, să revenim la ale noastre, lăsând posteritatea și specialiștii să-i creioneze mai bine opera și faptele.

Cred că-mi revine meritul pionieratului cu lansarea acestui cântec la Cluj... Dar meditănd la întâmplare, mi-am amintit că, de fapt, analiza unor versuri din poezia lui Păunescu a impresionat mult. Câtă forță, câtă istorie, ce caracter de testament are această poezie care s-a transformat apoi în adevărat șlagăr pe melodia bisericască „Simone, Simone...”

„Tu Ardeal, Tu Ardeal...”

...Ne vibrează-n sînge,

Pân' la Putna plînge

Clopotul ce bate la Râmeți...

Doamne dă-i țarie

Unei mâini să scrie

Biblia latinului Ardeal”.

...Poate l-am surprins plăcut pe Papa Francisc cu latinitatea noastră, când a fost în România, mai ales în Ardeal... Iar „Catedrala Apusenilor”, cum mai este numită mănăstirea Râmeț, poate rivaliza prin istoria sa, cu marile domuri...

Pictura din monumentul național turdean

Mircea Ioan Casimcea

Preotul și cercetătorul turdean Grigore Marchiș s-a documentat sânguinos în arhiva Protopopiatului din Turda și la Arhivele Naționale din Cluj-Napoca, reușind să scrie și să tipărească ceea ce s-ar putea numi carte-album, un unicat în redactare de carte. Așadar mă refer la cartea-album, frumos și drept intitulată „Veșmântul iconografic al Catedralei Ortodoxe din Turda”.

Aceasta a fost tipărită în anul 2018, în condiții grafice excelente, la Editura Școala Ardeleană din Cluj-Napoca, având binecuvântarea Înaltpreasfințitului Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului. Sprijinul financiar aparține Primăriei Municipiului Turda și Consiliului Local Turda, iar admirabilele fotografii reproduse sunt realizate de Marius Sorin Romilă.

Piatra de temelie a Catedralei a fost pusă pe pământul achiziționat de la Primăria din Turda, la 19 septembrie 1926, de Nicolae Ivan, episcopul Vadului, Feleacului și Clujului, ctitor fiind protopopul de Turda, Iovian Mureșean, „spre a cinsti memoria și jertfa marelui voievod întregitor de țară, Mihai Viteazul”, motiv să poarte cu demnitate numele „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”. Au mai fost prezenți Vasile Goldiș, ministrul Cultelor și Artelor, primarii Turzii și Clujului, respectiv Iuliu Gențiu și Theodor Mihali. Această catedrală este înălțată pe baza planurilor arhitecturale realizate de arhitectul bucureștean Ion Traianescu, cu influențe din arta moldovenescă și transilvănească. Pentru pictarea icoanelor și pereților, cât și pentru realizarea mobilierului interior s-au solicitat oferte în anul 1935, în două etape. Un câștigător a fost profesorul din Târgu Mureș, Aurel Pop, care a efectuat mobilierul, a doua etapă s-a soldat cu izbânda lui Paul Molda, alias Pavel Ioan Popescu, bărlădean de origine, profesor la licee din Pitești și București. Autorul acestei monografii—album face precizarea că Paul Molda a pictat cu mult har cele 58 de icoane aflate pe iconostas, tronul arhieresc și cel domnesc, amvonul și bolta altarului, iar după o pauză, cauzată de scurtă criză financiară, finisează stâlpii și arcadele de sub galerii.

Anumite zone din suprafața interioară a pereților a rămas nepictată, motiv pentru Consiliul Parohial să hotărască la data de 12 septembrie 1938 să extindă pictura, dar pentru uniformizare a fost imperios necesară acoperirea picturii efectuate numai cu câțiva ani în urmă. Pictorul preferat este de această dată piteșteanul Gheorghe Belizarie, de origine elenă. Împreună cu ajutoarele sale, izbutește să creeze o nouă pictură, pentru ca toată lucrarea să fie unitară, timp de aproape trei luni, mai precis în lunile august, septembrie, octombrie 1938, astfel că la 13 octombrie 1938 se săvârșește sfârșitul Catedralei turdene de episcopul Nicolae Colan, care atunci deținea și demnitatea de ministru al Cultelor și Artelor.

Picturile lui Paul Molda, acoperite de Belizarie cu creația existentă în prezent, au fost fotografiate de localnici și păstrate la arhivă, publicate în anul 2014, în revista „Acta Musei Napocensis”, de istoricul artelor, Ioan Opriș. Gheorghe Belizarie a realizat o — ceea ce se numește — pictură mată, folosind în proporții bine stabilite, „ulei, ceară, terebentină în stilul curat bizantin, întrebuițându-se aur veritabil la locurile sfinților și pe tablourile indicate de deviz”.

A treia intervenție în pictura Catedralei s-a înfăptuit în anul 1946, luna februarie, în urma avariilor suferite de sfântul locaș spre finalul celui de al Doilea Război Mondial. De data aceasta a fost reparată pictura din cupola centrală și de pe pereți, unde a fost cazul. Aceste întregiri s-au realizat de pictorul Victor Gullin, din Botoșani, iar la 30 octombrie 1946 lucrarea este sfințită de episcopul Nicolae Colan.

Lucrările lui Belizarie strălucesc în interiorul Catedralei din Turda, luminează spornic icoanele și pereții viguroși. Acest pictor a imprimat cu mult folos stilul bizantin în reușita sa lucrare artistică și sfântă. Autorul monografiei—album prezintă cu fidelitate lucrările aflate în principalele zone ale Catedralei: în Sfântul Altar, în balconul sudic - părțile dreaptă și stângă -, apoi în turlă, unde pictura este așezată pe nouă registre. Arcada dintre naos și pronaos, pronaosul, pridvorul sunt spații de unde pictorul transmite simboluri ale Ortodoxiei.

Preotul Grigore Marchiș oferă cititorului interesat un capitol distinct Icoanei Maicii Domnului, aflată în Catedrală. În mănăstirile și bisericile ortodoxe din România există, alături de icoanele de pe pereți și din Iconostas/Catapeteasma, o icoană a Maicii Domnului cu Pruncul. O astfel de icoană a fost donată Catedralei Ortodoxe din Turda de monahul Gherghe de la schitul Durău – Neamț. Pentru aflarea istoriei acestei icoane, autorul a cercetat documente aflate în Arhivele Statului din Cluj – Napoca, dar și în arhiva parohială. Capitolul asupra căruia zăbovim conține în partea finală o „Relatare despre aducerea icoanei Maicii Domnului în Catedrala Ortodoxă din Turda”.

Acest articol, tipărit inițial în revista „Renașterea” din Cluj, la 28 septembrie 1947, este semnat de Petru Țiuca. Autorul se entuziasmează de gestul patriotic și frățesc care se arcuiește între Durău și Turda. Cuvintele cu care a fost țesută relatarea păstrează și acum căldura gestului creștinesc și patriotic săvârșit în perioada 7 septembrie 1947 – când Sfânta Icoană a fost ridicată din schitul Durăului -, până în ziua de duminică, 14 septembrie 1947, când aceasta a fost depusă în Catedrala turdeană, „zi cu soare mult, zi de belșug, nu numai în rodurile câmpurilor, și mai ales, zi de belșug în rodurile sufletești”, scrie cu entuziasm Petru Țiuca. Lume multă a sosit să întâmpine Sfânta Icoană, cei din alai erau îmbrăcați cu haine de sărbătoare, la fel cum erau îmbrăcate fetele și femeile sosite cu al doilea car, în primul aflându-se darul sfânt, mult așteptat, și la fiecare car erau înjuțați câte patru boi. Entuziasmul se amplifică, poporul adunat trăiește momente de slavă sfântă: „Fanfara și corul cântă, clopotele îi însoțesc cu dangătul lor de veselie, diaconii tămâiază, fotografiile își caută loc potrivit...”, iar întreg norodul rostește rugăciuni, transfigurați cu toții de marile clipe ce le trăiesc”.

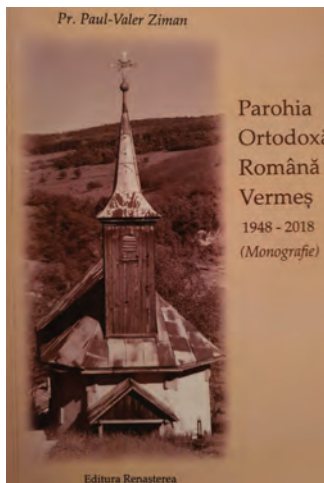
De-a lungul timpului fumul de la lumânări a poluat icoana prin înnegrire, motiv să fie curățată în două rânduri: la începutul anului 1986 și la început de an 2015. Conchide astfel autorul Grigore Marchiș: „Acum pictura a căpătat frumusețea ei originală, desfășurând ochiul și sufletul privitorului”.

A treia parte a cărții este intitulată „Catedrala în imagini” și constituie cel mai voluminos capitol, motiv pentru care am numit această splendidă tipăritură carte sau monografie—album. Pictura lui Belizarie, creație în stil bizantin, cu detalii inspirate din picturile bisericilor moldovenești și ardelenesti, oferă acestei Case a lui Iisus Hristos menirea de a se dovedi a fi și un sfânt muzeu, în care pictura luminează cu bogăție de culori Catapeteasma, Altarul, Naosul, Pronaosul. Turdenii sunt mândri, firește, de Comoara sfântă aflată în centrul civic al municipiului, consolidată într-o creație arhitectonică relevantă.

Ultimul capitol, „Anexe” intitulat, conține reproduceri ale unor texte dactilografiate, dar și ale unor manuscrise cu privire la câteva momente importante din edificarea Catedralei, scoase la lumină din arhive de consecventul cercetător, preotul — autor Grigore Marchiș. Consider această carte unul dintre cele mai prețuite documente referitoare la trecutul triumfător al municipiului Turda, o reprezentare firească a ceea ce s-a dorit să devină și să rămână această Catedrală: un Monument Național, simbol al Unității românilor.

Rolul preoților în promovarea istoriei locale

Meniuț Maximilian

locul în care lumea primește un alt sens, cel al veșniciei.

De-a lungul vremii, preoții au adus sub lumina tiparului istoria locală, nemurind prin pagini de carte tot ceea ce era de spus despre

locul în care promovau credința. Monografiile cele mai frumoase sunt semnate, de-a lungul timpului, de preoții satului, cei care nu au lăsat ca istoria să fie uitată, așezându-se colbul peste lucrurile mărețe pe care le-au făcut străbunii.

Părintele Paul Valer Ziman este un model al tinerei generații, aducând în Parohia Vermeș, din Protopopiatul Beclean, un suflu nou, contribuind la revigorarea vieții parohiale prin acțiuni religioase, culturale și sociale. „Timpul de azi, prin oferirea celor necesare de a realiza cât mai ușor lucrările administrative și filantropice ne obligă să săvârșim mai mult, să ne jertfim mai cu ardoare. Părinții profesori de la școlile teologice pe care le-am urmat ne spuneau că și noi, preoții, suntem parte a clasei intelectuale și că trebuie să ne manifestăm ca atare. Meditând la cuvintele lor, consider că monografia de față este o certitudine a acestui atribut al preoției”, spune părintele Paul Valer Ziman pe coperta volumului „Parohia Ortodoxă Română Vermeș”, apărut la Editura Renașterea.

Cartea descrie perioada 1948-2018 și a apărut cu binecuvântarea Mitropolitului Andrei, cu o prefață semnată de arhim. Benedict Vesa. Despre istoria de aproape 700 de ani, cu nuanțe plurietnice și pluriconfesionale, despre momentul anului 1948, când sașii pleacă din sat și populația devine majoritar română, despre istoricul celor trei biserici — lutherană și cele două ortodoxe, de lemn din cimitir și cea de zid, din sat —, despre frumusețea credincioșilor și a preoților slujitori la altar scrie părintele Ziman în carte. „Volumul monografic este un prilej frumos de popas, de zăbavă filnită pentru cei care se simt legați de satul Vermeș, dar nu numai. Pentru acest motiv consistent de a zăbovi frumos îl felicităm pe părintele Paul și ne manifestăm încrederea și susținerea pentru lucrările viitoare în această frumoasă parohie” (p. 11), scrie, în Prefață, arhim. Benedict Vesa.

Emoționant cuvântul de început al părintelui, în care vorbește despre primii pași de apropiere de Dumnezeu, despre modul în care a descoperit biserica și despre popasul, după 11 ani de studii de specialitate, într-o zi de iarnă, pe 22 decembrie 2013, la Vermeș. „Mă străduiesc să împlinesc, după putința mea, slujirea de preot. Mulți fiind părinți și renumiți teologi au scris, de-a lungul vremurilor, despre această demnitate din treapta preoției și parcă nu s-a scris îndeajuns. Ceea ce se poate observa este faptul că preoția străbate, odată cu vremurile, greutatea lumii și împlinește voia lui Dumnezeu” (p. 15), spune părintele Ziman.

Vine o nouă generație de preoți care încearcă să-i apropie pe credincioși de Dumnezeu printr-o altă abordare, făcându-ne nu să ne fie frică de Cel de Sus, ci să-l vedem ca pe un Tată care, deși își mai muștră fiii, niciodată nu-i va pedepsi într-un mod îngrozitor, ci din contră, la fel ca orice părinte, așteaptă îndreptarea acestora.

Părintele a reușit să-i apropie și pe tineri de biserică, înviiorând viața comunității de aici, muncind cu sârguință și atenție, dar și cu o sănătate interioară ce s-a oglindit pe chipul de bun păstor.

Cercetând arhivele, părintele scoate la lumină frumusețea vieții trăită-n Hristos la Vermeș, mai demult Vermiş (în dialectul săsesc Warmesch, Värmësh, în germană Wermesch, Warmisch, Wermösch, în maghiară Vermeș) satul, a cărui atestare documentară este, pe malul drept al râului Lechința, în documente pentru prima dată în 1333, sub numele de Vermus, când preotul Iacob al satului a plătit 1 ferto de argint. În 1439 satul apare sub numele de Vermeș, iar în 1441 sub numele de Wermesch. Satul Vermeș face parte din comuna Lechința, zonă viticolă renumită. Pe aceste meleaguri s-au așezat sașii de naționalitate germană pe la anul 1100 și au stat până în timpul celui de al doilea război mondial. Pe la anul 1850 s-au așezat 10 familii de români, creștini ortodoci, dar fără biserică. Ulterior numărul familiilor s-au înmulțit la 35 și astfel satul Vermeș a devenit filie aparținând de parohia Herina, apoi de parohia Bungar și mai în urmă de parohia Lechința, devenind parohie în anul 1946. În prezent parohia are 618 credincioși. Primul lăcaș de cult a fost donat de parohia Miceștii de Câmpie, o biserică de lemn unde s-a slujit până în anul 2001. Acum se slujește în biserica nouă, ce are forma de navă îmbinată cu formă de cruce, turnul este impunător, în el fiind așezată și clopotnița.

Atent la detalii, atât în ceea ce privește istoria tumultuoasă a bisericilor de aici, zugrăvind chipul preoților slujitori din perioada studiată, Vasile Iudean, Toader Cordovan, Simion Greab, neuitând de chipurile frumoase din Consiliul și Comitetul Parohial, ale cântărețului, fătului și corului bisericesc, părintele Ziman reușește să surprindă plăcut prin monografia apărută la editura clujeană.

Născut la Bistrița, părintele Ziman își dedică viața slujirii lui Hristos, împreună cu preoteasa Sorina au fost binecuvântați cu un mic înger, Matei Alexandru, care a încheiat familia preotului. Iubiți de credincioși, la rândul lor răspunzând cu dragoste, tinerii Paul și Sorina Ziman reușesc să devină un model de familie în sânul căreia a înmugurit, pas cu pas, dragostea pentru biserică și pentru semenii.

Dacă fiecare preot în satul lui s-ar ocupa de readucerea în actualitate a istoriei bisericii, țara noastră ar fi salvată și din acest punct de vedere, iar arhivele ar prinde viață și generațiile viitoare și-ar cunoaște trecutul.

Iosefina Bakhita și alternativa libertății în Hristos

Arhim. Benedict Vesa

Răim într-o societate unde se vorbește mereu despre libertate ca despre ceva evident, de la sine presupus și obligatoriu. Însă viața concretă descoperă o realitate nuanțată, ba uneori chiar scandalosă și tragică, când libertăți individuale intră în conflict unele cu altele, situându-se pe planuri ierarhice diverse, care le oferă „dreptul” la o asemenea viziune. În aceste situații se numește discriminare, un cuvânt la zi, se numește abuz, exploatare sau chiar trafic uman. Spațiul mass-media este plin de astfel de situații. Diferența între acum și înainte, dincolo de presupusul progres uman, este forma, însă conținutul rămâne același.

Dinspre în afară înspre înăuntru, puterea pare să se manifeste printr-o libertate autoritară, impusă și subiectivă; în sens invers, libertatea este sursă a puterii, e adevărat de altă natură, pe linie evanghelică: „adevărul vă va face liberi” (Ioan 8,32). Această viziune este însoțită de conștiința sensului vieții ca urmare a lui Hristos-Adevărul (Ioan 14,6), dar și a apartenenței la un uriaș organism în care fiecare își are locul său pe care și-l descoperă nu în opoziție față de ceilalți, impoziție sau eliminare (pe linia „iadul sunt ceilalți”), ci prin împreunare, comunicare și slujire – „aproapele meu este viața mea” („ceilalți sunt raiul meu”). Doar dragostea dă sens libertății și doar Evanghelia o poate fundamenta împotriva oricărei înțelegeri distructive.

Din această perspectivă, Iosefina Bakhita devine un exemplu sugestiv pentru o dublă perspectivă. Mai întâi reflectând vizibil și compresiv mizeria și cruzimea omului fără de Dumnezeu, iar ulterior lucrarea dumnezeiască, surprinzătoare și integrală, care-l face pe cel suferind nou, îi unge rănilor, îl așază la adăpost și, la sfârșit, îi dă moștenirea cea gătită pentru el de la început. Simțirea dragostei și virtuozitatea chemării reprezintă singura cale care poate să realizeze această vindecare: „Precum M-a iubit pe Mine Tatăl, așa v-am iubit și Eu pe voi; rămâneți întru iubirea Mea” (Ioan 15, 9).

Bakhita, pe numele său primit de la cei care o abuzau – „norocoasa”, se naște în Sudan în 1869, în familia liderului de trib Daju. Pe când avea șapte ani a fost răpită de comercianții de sclavi și de acum ia contact cu cruzimea omului, presupus educat și superior. De la simple bătăi până la abuzuri fizice și morale, acest tratament a însemnat copilăria unui prunc nefericit. Toate acestea până în anul 1883, când a fost dusă în Italia de consulul locului, Calisto Legnani, însoțit de prietenul său Augusto Michieli. Ajungând la Genova, Bakhita l-a urmat pe acesta din urmă și a devenit slujitoare în casa familiei sale în Zianigo, lângă Mirano (Veneto). La nașterea fiicei sale, Mimmina, devine doica și prietena ei. La scurtă vreme soții Michieli sunt nevoiți din motive comerciale să se mute în Suakin, pe malul Mării Roșii, unde-și cumpăraseră un hotel. Atât fiica acestora, cât și Bakhita au fost date în grija surorilor canosiene ale institutului catehumenilor din Veneția¹. Aici are primul contact cu mesajul creștin despre un Dumnezeu pe care îl intuiește în varianta religiilor îndreptate către natură, specifice locului de origine. Întâlnirea cu Dumnezeu, care pornise de la contemplarea naturală, își capătă aici un înțeles mai concret, printr-o dorință tot mai mare de a-L cunoaște, de a-L simți, de a-L mulțumi. Aici va primi o cateheză de început și ulterior tainele inițierii, și, odată cu ele, o identitate nouă – Iosefina Magdalena. Acest lucru se întâmplă în 1890. Conștiința filiației și a protecției evidente a lui Dumnezeu era tot mai prezentă – „Dumnezeu mă ține de mână”.

Viața sa își urmează cursul și, șase ani mai târziu, se consacră lui Dumnezeu alăturându-se comunității Surorilor

Carității în comunitatea de la Schio (Verona) pentru aproape 50 de ani de viață. Privarea de dragoste și abuzurile nenumărate din timpul copilăriei sale grele au făcut-o să iubească copiii și să se apropie de ei. Mângâiată de dragostea lui Dumnezeu, ea însăși devenea o prezență mângâietoare pentru comunitate, dar și pentru săracii și bolnavii care aveau nevoie de ajutor.

Lucrarea exterioară era acompaniată de virtuți lăuntrice care acum primeau nume, în viețuirea monahală – smerenia sa de-o viață devenea sursă pentru o bucurie permanentă și o viețuire simplă și firească. Simțea nevoia să-l facă cunoscut pe Domnul tuturor, ca toți să intre în bucuria lui: „Fii bun, iubește-l pe Domnul, roagă-te pentru cei ce nu îl cunosc. Ce mare har să îl cunoști pe Dumnezeu!” Această exprimare simplă a credinței sale o așază în comuniunea duhovnicească a celor apropiați de Dumnezeu în decursul timpului și de oriunde. Cunoașterea personală a lui Dumnezeu devine conținut pentru o atitudine monahală misionară, sub forma unei atotcuprinderi a tuturor în lucrarea lui Dumnezeu cu omul.

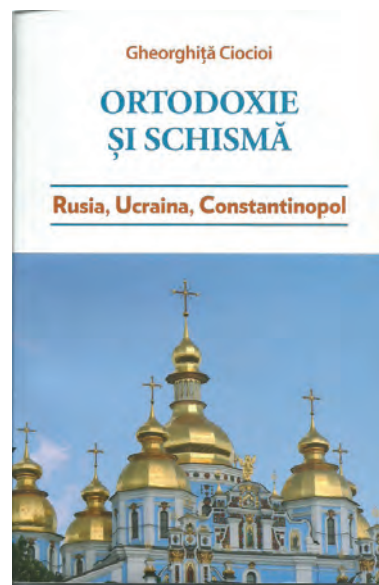
Calitatea viețuirii sale spirituale poate fi argumentată și prin atitudinea față de cei care i-au făcut rău, față de vrăjmași, în general, criteriu maxim al autenticității dragostei creștine. La întrebarea pe care i-a pus-o un student: „Ce-ai face dacă te-ai întâlni cu cei care te-au răpit?”, Bakhita i-a răspuns: „Dacă ar fi să-i întâlnesc pe cei care m-au răpit și m-au tulburat, aş îngenuchea și le-aş săruta mâinile. Pentru că, dacă acestea nu s-ar fi întâmplat, nu aş fi fost astăzi creștină și monahie”.

Suferințele bătrâneții au fost acompaniate de aceeași fidelitate, credință, speranță și bunătate care au însoțit-o întreaga viață. Boala era asemănată lanțurilor sclaviei, dar de acum cu o altă semnificație. Plecarea sa în eternitate a fost însoțită de o întâlnire mângâietoare cu Maica Domnului, primită cu zâmbet în mijlocul suferinței: „Doamna noastră, Doamna noastră!” Acest lucru se întâmplă în ziua de 8 februarie 1947, în mănăstirea canosiană din Schio. A fost declarată de către Biserica Apuseană fericită în anul 1992, iar opt ani mai târziu, ridicată la rangul de sfânt, cu ziua de prăznuire 8 februarie.

Actualitatea acestei personalități spirituale a veacului trecut rezidă în exercițiul speranței creștine evident în viața sa. Tocmai de aceea a și fost declarată de Biserica Apuseană protectoarea supraviețuitorilor traficului uman. Biografia sa fracturată geografic, fizic și moral, descrie foarte bine peisajul multor copii și tineri, exploatați, abuzați sau traficați. Unele statistici arată trist și deznădăduitor că în ultimele trei decenii au fost implicați peste 30 de milioane de copii și tineri în traficul de ființe umane. Sau peste 200 de milioane de copii muncesc în condiții inumane și nu puțini dintre ei mor din cauza tratamentului la care sunt supuși.

Exemplu său aduce cu sine, pe de-o parte, speranța în cel mai firesc duh evanghelic într-o lume marcată de amărăciune, însoțită de ură și cruzime, și adaptată legii retribuției și a răzbunării. Este vorba aici de manifestarea în dragoste a „libertății sfinților”, care depășește paradigma umană, după modelul lui Hristos: „Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac!” (Luca 23, 34) și înțelege realitatea în lumina Împărăției, cu dorința de așezare a tuturor în bucuria promisă de Dumnezeu.

Dar, în același timp, biografia sa se poate constitui într-un „manifest” a lui Dumnezeu împotriva oricărei forme de trafic uman într-o lume care se consideră civilizată. Dar, mai înseamnă și confirmarea că Dumnezeu niciodată nu va sta de partea călailor, ci de partea victimelor, într-o deplină co-pățimire cu aceștia, El însuși fiind dintre cei „traficați”. Crucea este până la urmă forma vizibilă și paradoxală a acestui manifest – pe de-o parte înseamnă participarea la suferința umană, dar, pe de altă parte, devine și stindardul permanent ridicat împotriva tuturor prigonitorilor acestei lumi. Dar mai este și semnul speranței, ca putere a lui Dumnezeu pentru cei ce cred (1 Corinteni 1,18). Iosefina Bakhita intră în această logică, care nu este a lumii, ci anunță Împărăția ce va să vină, a sfinților...

Gheorghita Ciocoi, *Ortodoxie și schismă: Rusia, Ucraina, Constantinopol*, Editura Lumea Credinței, București, 2019, 188 p.

Asistăm de câteva luni la o schismă, fără vreun temei dogmatic, care frământă și neliniștește mulți creștini ortodocși din întreaga lume. Cauza? Decizia Patriarhiei Ecumenice din 9-11 octombrie 2018 de a acorda autocefalie Bisericii Ortodoxe Ucrainene în urma unifi-

cării celor două jurisdicții bisericești, conduse de patriarhul Filaret Denisenko și de mitropolitul Macarie Maletici, nerecunoscuți până acum de nicio Biserică Ortodoxă autocefală, și alegerea și instalarea noului mitropolit Epifanie Dumenko. Hotărârea sinodului Patriarhiei de la Constantinopol a fost percepută de Patriarhia Rusă drept o ingerință nejustificată și nepermisă în teritoriul ei canonic, unii ierarhi ruși comparând acțiunile patriarhului Bartolomeu cu atacarea Uniunii Sovietice de către Germania nazistă în iunie 1941. În consecință, în 15 octombrie 2018, Sinodul Permanent al Patriarhiei Ruse a decis ruperea relațiilor și întreruperea comuniunii cu Patriarhia Ecumenică și le-a interzis credincioșilor ei să primească Sfintele Taine de la clerici ai Patriarhiei Constantinopolului.

Volumul jurnalistului Gheorghita Ciocoi, bun cunosător al limbilor rusă și bulgară, aduce lumină frământărilor actuale ale lumii ortodoxe din spațiul slav oferindu-ne nouă, tuturor celor interesați, răspunsuri, comentarii și analize pertinente despre acest subiect dureros care riscă să arunce în aer unitatea Bisericii Ortodoxe la nivel mondial. Cartea cuprinde articolele publicate de autor în paginile revistei „Lumea credinței”, între anii 2013-2019, pe această temă a Ortodoxiei din Rusia, Ucraina și din Balcani. Radiografia cronologică a lui Gheorghita Ciocoi este una onestă, netendentioasă și nepărtinitoare prezentând evoluțiile, abuzurile, tensiunile, jocurile politice și de culise, încălcările de canoane și de principii, supraunerile planurilor politice, religioase și militare, manipulările din presă și derapajele ierarhiei ruse. Având în vedere atât repercursiunile eclesiale grave ale acestei crize, cât și sentimentele naționale românești, dacă ne aducem aminte că în Ucraina există o minoritate românească care numără aproximativ 400.000 de persoane, atunci lectura acestei cărți devine una imperios necesară.

Gheorghita Ciocoi ne ajută să înțelegem nu numai ce se întâmplă în țara vecină, ci mai ales să cunoaștem o serie de realități și evoluții din Rusia postsovietică, în care puterea politică de la Kremlin instrumentalizează de prea multe ori Patriarhia Rusă, pe care o folosește în atingerea unor obiective pur lumești ce nu au nimic în comun cu misiunea ei evanghelicizatoare, sfințitoare și mântuitoare, și nici măcar cu cea socială sau națională. Cum altfel am putea înțelege, de pildă, amenințările laice proferate de anumiți ierarhi ruși la adresa patriarhului Bartolomeu, chemările mitropolitului Ilarion Alfeyev – șeful Departamentului de Relații Externe al Patriarhiei Moscovei – la rezistență armată pentru îndeplinirea unui „lucru sfânt: apărarea granițelor Sfintei noastre Biserici” (p.187) (Tradiția și istoria Bisericii nu cunosc o asemenea terminologie!) sau catalogările de genul „iude, schismatici, trădători, eretici, vrednici de iad” și „fasciștii de la Kiev” (p.161), uzitate de ierarhi, preoți, jurnaliști și politicieni din Rusia. Din fericire, nu toți factorii responsabili din Patriarhia Rusă gândesc și se exprimă la fel, cunoscutul protodiacon Andrei Kuraev scriind, după obținerea autocefaliei Bisericii Ucrainene, că „milioane de frați ai noștri, pierduți pentru Hristos, s-au aflat și au reintrat în Ortodoxia canonică” (p. 175). Gheorghita Ciocoi ne atrage atenția că discutăm de „aproape 20 de milioane de ortodocși, care nu mai vor să audă de Biserica Rusă” (p. 176), în spatele căreia văd brațul armat al lui Putin care de patru ani conduce un război fratricid în estul Ucrainei, anexând Crimeea la Federația Rusă. Așa cum bine conchide Răzvan Bucuroiu în prefața cărții „concluziile nu sunt de tras, nici de exprimat încă, însă fiecare cititor – pe măsură ce avansează în lectura acestei radiografii cronologice – înțelege mizele, actorii, dar și sufleurii din spatele scenei” (p. 8).

Prin urmare, nu pot decât să sper că volumul recent al lui Gheorghita Ciocoi va avea o circulație largă mai ales în lumea noastră bisericească, care nu poate să rămâne indiferentă și neinformată în legătură cu această dificilă problemă a Ortodoxiei ecumenice.

Mircea-Gheorghe Abrudan

¹ Canossienii, după numele Magdalenei de Canossa, întemeietoarea lor, reprezintă o familie de surori/fiice ale carității cu rol în slujirea socială a celor săraci, ce a apărut în zona Verona-Padova, dar și cu rol misionar în mai multe țări din Orientul îndepărtat.

Episcopul Nicolae Ivan - rugăciunea ctitoriilor

Prof. dr. Valentin Marica

Avea vocația zidirilor, a zidirilor în țaria pietrei și țaria sufletului, întru ceea ce numea, la sfințirea Catedralei Ortodoxe din Cluj, din ziua de 5 noiembrie 1933, *rugăciunea continuă*. Atunci, în sublimul intonării Învierii, *Luminează-te, luminează-te, noule Ierusalime*, Preasfințitul Episcop trecea fiorul prezenței divine în cuvintele-testament: „Sub bolta acestei sfinte catedrale ortodoxe, urmașii din veac în veac, în deplină dragoste frățească și unire sufletească, să-și înalțe gândul neprihănit spre rugăciune continuă”. Catedrala întregea impunător drumul înnoirii spirituale a Transilvaniei după Marea Unire, pe care îl avea de parcurs și Episcopul Nicolae, prin *rugăciunea continuă* a ctitoriilor așezate sub semnul înțelept: *Luminează-te și vei fi, voiește și vei putea!*

Treaz la fire, înnoindu-și mereu gândul de zidire, și-a sădit numele în obârșia catedralelor din Turda, Bistrița, Huedin, Târgu-Mureș sau în temelia bisericilor din Luduș, Sovata, Borsec, Năsăud, a Academiei Teologice din Cluj, Muzeului Episcopal, publicației *Renașterea*. După cum, Școala din Brad, Orfelinatul din Sibiu, Asociația învățătorilor români din Transilvania, Liga anirevizionistă, Monumentul celor 46 de țărani de la Beliș uciși din ordinul baronului Urmanczy, demersurile pentru canonizarea lui Constantin Brâncoveanu și a fiilor săi, preocupările pentru soarta preoților emigrați în America, plănuirea unei statui a lui Avram Iancu la Cluj, Biblioteca Eparhială, publicistica cuprinsă în volumul *O pagină din lupta pentru existența noastră*, la fel ca actele filantropice îi cuprind truda și izbânda. Dascăl la Săliște, duhovnic la Institutul de corecție de la Aiud, protopop la Alba-Iulia și la Orăștie, consilier al Arhiepiscopiei Sibiului, redactor la *Telegraful Român*, profesor de religie la Sibiu, avându-i ca elevi pe Octavian Goga și Ioan Lupaș, apoi ca episcop, înaltul ierarh a urmat gândirea și strălucitele înfăptuiri ale Sfântului *Andrei Șaguna*; nu fără dificultăți, în vremea în care Legea Appanyi, „pasărea de pradă”, punea în Transilvania cătușă limbii române, dorind nimicirea școlilor confesionale românești, pe care episcopul le susținea cu toată țaria ființei sale, ca forme de însănătoșire morală. Episcopul simțea discrepanța frapantă dintre peisajul mirific al Transilvaniei și sărăcia materială și spirituală a satelor lipsite de propovăduitorii „pe calea Domnului”, învățătorii și preoții. În Cuvântarea de la hirotonirea sa ca episcop, dar, mai înainte, într-un act din 1910 pe când era consilier al Arhiepiscopiei Sibiului, ierarhul susține importanța formării clerului luminat la minte și vorbă: „Este un postulat al timpului de azi ca clerul nostru să fie la înălțimea

recerută și să fie un adevărat înger păzitor în mijlocul poporului și să aibă conștiință de misiunea sa cea mare: regenerarea poporului (...) Mi se umple inima de bucurie când mi-e dat să cunosc preoți luminați, înarmați cu armele științei și ale înțelepciunii, trezi la fire, iscusiti în vorbe și sfaturi și adevărați păstori ai turmei încredințată conducerii lor”. Alături de biserică, în concepția ierarhului, școala era așezământ sacru, făcându-l pe om să-și priceapă mai bine chemarea pe pământ, salvându-l din boala sufletului și din boala poporului. Nu doar când e asuprit poporul e și bolnav, ci și atunci când nu prețuiește școala și biserica, trăind în indolență și neștiință. Rușinea de a avea atât de mulți analfabeți, scria episcopul, „trebuie ștearsă ca pe cea mai urâtă pată de pe fața noastră”. În acest sens, sunt elocvente numeroasele vizite canonice, pastorale și povătuirile sale, legăturile pe care le avea cu ierarhi și mireni din întreaga țară, atestate de bogata corespondență cuprinsă în paginile monografiei preoților-profesori Nicolae Vasii și Ioan Bunea²,

în care e numit *omul faptei*, ancorat în spiritul vremii. Într-o scrisoare datată 22 mai 1930, semnată de Ion Clopoțel, profesor, publicist și om politic, absolvent al școlii teologice din Sibiu și a universităților din Budapesta și Viena, se menționează: „Am suferit prea mult de retorism romantic. E timpul construcțiilor solide și mărețe, pentru ca victoria românismului în părțile eliberate prin Unire să fie definitivă”³.

Paginile epistolare cuprind prinos de recunoștință, întrebări și lămuriri, referiri la situații tensionate sau bucurii, aprecieri referitoare la evenimente și urmări ale acestora, scrise cu efort de analiză, răspundere, obiectivitate și afectivitate. Stau mărturie scrisorile semnate de Miron Românul, Ioan Lupaș, I.I. Lapedatu, Ioan Mețianu, Gh. Bogdan Duică, Miron Cristea, Nicolae Bălan, O.C. Tăslăuanu, Nicolae Densușianu, Septimiu Albini, Silviu Dragomir, Augustin Bunea, Alexandru Vaida-Voievod, Ilarie Chendi, Onisifor Ghibu, Octavian Goga, Vasile Goldiș, Nicolae Iorga, Sextil Pușcariu, reprezentând, pe o scenă imensă a ideilor de revigorare românească, superlativul absolut al prestigiului intelectual. Niciun episcop nu s-a bucurat de atâta apreciere „din partea chiriariilor altor eparhii” ca episcopul Nicolae, apropiat de patriarhul Miron Cristea, de mitropolitul

Nicolae Bălan, de episcopi din Ardeal și Banat, din Muntenia și Moldova, ca Roman Ciorogariu de la Oradea, Ioan I. Papp din Arad, Iosif Bădescu de la Caransebeș, Lucian Triteanu al Romanului sau Nichita Duma de la Argeș, Nifon Civeanu de la Huși, Ghenadie Niculescu de la Buzău sau Cosma Petrovici de la Galați⁴. Episcopul Nicolae a reușit să-i reunească la una dintre cele mai mari și semnificative adunări duhovnicești când în anul 1922, primul an al păstoriei sale ca episcop, a inițiat pelerinajul la Mănăstirea Putna, ca omagiu adus dătorului de rânduală, ziditorului de așezare eparhială la Vad, Ștefan cel Mare. Cu participarea tuturor mitropoliților, episcopilor din Transilvania, Muntenia și Moldova, a miniștrilor și generalilor, a celor mai alese personalități ale vieții spirituale, pelerinajul a fost o adevărată procesiune religioasă care a afirmat, cum aprecia Nicolae Iorga, prezent la Putna, solidaritatea neamului fără de care am cădea în *cumplită prăpastie*. Pelerinajul la Mănăstirea Putna, itinerar de profundă inițiere spirituală pe care episcopul Nicolae dorea să-și fundamenteze misiunea, a atins apogeu de trăire duhovnicească și aură mitică, aducând la unison trăiri ale ierarhilor și mirenilor, ale peisajului geografic și ale celui sufletesc într-o biserică de sub cerul liber: „Drumul până în Bucovina a

fost pentru pelerini o neîntreruptă sărbătoare. Pe tot parcursul drumului, de la Cluj până la granița «dulcei Bucovine», ei sunt așteptați de popor, de oficialități și de armată. Clopoțele bisericilor sunau, coruri de copii cântau și până și lucrătorii de la adunatul otăvii, din preajma drumului lor, își descopereau capul, în semn de închinare. Trenul ducea doar inima ardelenilor să se închine lui Ștefan cel Mare, Domnul Moldovei și ctitorul de așezăminte, reînviat, în Ardealul cu un trecut atât de zbuciumat. Poate și crucile de pe câmpul de luptă de la Colibița anilor de crâncen război mondial se înălțau mai sus ca să binecuvinteze pe aceia care, de astă dată, nu trec printre ele cu cuget războinic, ci cu sentimente de înfrățire, de pace și de înnoire spirituală a omului, a tuturor”⁵.

Era dintre cei care știau să meargă până la capătul drumului. „*Trebuie să mă duc până la capăt (...)* Vreau să știu că n-am lăsat nimic neîncercat” – îi spune Avram Iancu, personaj în piesa cu același nume a lui Lucian Blaga, tatălui; continuând: „*Cum se strânge sfânta luni la sfânta marți, să se strângă os la os și gând la gând și carne la carne și sânge la sânge să fim iar un cuget întreg!*”. A fost, ca om și ierarh, purtând torța devotamentului evanghelic, cuget întreg, „lucrător cu fața curată” înaintea lui Dumnezeu, conștientizând că i s-a dat în lume o înaltă misiune, că e „*imputernicit*” al poporului său să-i dezvăluie acestuia sufletul cum se dezvelește jarul pământului prin gura vulcanilor. Imaginea aceasta, așezată de Al. Vlahuță în incipitul monografiei dedicate lui Nicolae Grigorescu, devine motto al monografiei *Episcopul Nicolae Ivan (1855-1936) Ctitorul reînviatului Eparhii a Vadului, Feleacului și Clujului* de pr. prof. Nicolae Vasii și pr. prof. Ioan Bunea, ediția a II-a, Editura *Renașterea*, 2015, tipărită cu binecuvântarea *Înaltpreasfințitului Andrei*, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, la împlinirea a 80 de ani de la plecarea Episcopului la Domnul. Monografia își pornește itinerarul de la cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „*Aduceți-vă aminte de mai-marilor voștri care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu, priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmași-le credința*” (Evrei 13, 7).

Ne înscriem demersul eseistic sub același îndemn, căci dacă nu vom fi „*mulțumitori*” (*Să fim mulțumitori!* e îndemnul literei apostolice) și vom tăcea, *pietrele vor striga*. (Luca 19, 40) Integru, cu țarie de caracter, cu tact, Episcopul Nicolae a înțeles, cu omenia și demnitatea pe care i-au dat-o părinții țărani sibieni din Aciliu, cuvintele Mântuitorului: „*Nimeni care pune mâna pe plug nu se uită îndărăt*” (Luca 9, 62).

Era mult de construit acolo unde veacuri de-a rândul mâinile au fost legate, cum scria Nicolae Iorga. Când alții își isprăveau lăcașurile, noi abia le începeam. *Piatra muntelui se cere așezată*, sublinia Iorga, și *Episcopul Nicolae al Clujului face ctitorie*. Istoricul se referea la reînțemeierea Episcopiei Vadului și Feleacului al cărei început îi aparține lui Ștefan cel Mare, voievodul ridicând la Vad o biserică de piatră și o așezare episcopală aparținând de Mitropolia Sucevei, unindu-i spiritual pe românii transilvăneni și moldoveni. Vremurile au zădărnicit vrerea voievodului, nu și ideea de reînviere a Episcopiei, arzând în mintea lui Șaguna și apoi a episcopului Nicolae Ivan, *reînțemeietorul Episcopiei*. Într-o scrisoare trimisă din Arad la 28 octombrie 1933 Consiliului Eparhial al Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Vasile Goldiș recunoștea meritul „în veci nepieritor” al episcopului Nicolae în reînvierea Eparhiei și în zidirea Catedralei, „monument și cetate de nebiruit a ortodoxismului în capitala Ardealului”, a cărei sfințire devine eveniment istoric.

Invocând, din nou, pagina de dramaturgie blagiană avându-l ca personaj pe Avram Iancu, de data aceasta în dialog cu tribunii, „*Timp de veselie nu avem, nici de veselie, nici de somn! Trezi trebuie să fim, trezi și limpezi, ca pe drumul Judecării din urmă*”, îl vedem pe Preasfințitul Nicolae ca neavând timp de veselie și somn, rămânând în anii vieții și ierarhia bisericească, în întreprinderile misionare și culturale, treaz și limpede *ca pe drumul Judecării din urmă*.

¹ Manuscrisul 274 din Arhivele Arhiepiscopiei Clujului citat de pr. prof. Nicolae Vasii și pr. prof. Ioan Bunea în monografia *Episcopul Nicolae Ivan 1855-1936 - Ctitorul reînviatului Eparhii a Vadului, Feleacului și Clujului*, Ediția a II-a îngrijită de pr. Iustin Țira, Editura *Renașterea*, 2015, p. 133, tipărită cu binecuvântarea *Înaltpreasfințitului Andrei*, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului.

² *Op. cit.*, pp. 251-415.

³ *Op. cit.*, p. 385.

⁴ *Op. cit.*, pp. 153-154.

⁵ *Op. cit.*, pp. 99-100.

Acatistul Țăranului Român - pagini de acatist laic - (fragmente)

Pr. Ioan Morar

Recizăm că ceea ce apare sub acest titlu, oarecum derutant, nu este un acatist propriu-zis. Adică nu este destinat cultului religios, cu toate că fiorul religiosului s-ar putea regăsi pe ici pe colo. Nu este nici poezie, chiar dacă arareori am putea-o întâlni șchiopătând printre rânduri. Este doar un simplu omagiu închinat celui ce s-a identificat cu temelia țării, celui ce veacuri la rând a hrănit această țară, și pe spatele căruia au jucat atâția saltimbanci, fără a-l încovoia.

Acest omagiu vine din partea unuia care s-a născut în lumea țărănească, a copilărit și și-a conturat profilul moral în acest mediu, a trudit ani buni alături de ei în vremuri de restriște – perioada postbelică cu acele împovărătoare cote staliniste, iar apoi cea cu deposedarea proprietății și colectivizarea. Așadar, le-am cunoscut bine viața, experimentând din plin acest complex existențial, fiindule alături până la ieșirea lor din lumea aceasta. Ba, le-am mai fost apoi, prin misiunea asumată, alături și în lumea de dincolo.

Aceasta ar fi deci modesta mea încercare, de a le aduce un omagiu. Poate naiv, poate exaltat, oricum sincer și din suflet.

Această împletire de gânduri și sentimente s-a zămislit în doar câteva zile ale unei luni de vară din anul 1975 la o margine de pădure de pe un deal cu perspectiva spre cele două văi someșene care se apropie spre a se înfrăți pentru a duce mai departe misterioasele povești culese de prin țara de piatră a Apusenilor și de prin țara Năsăudului, povești frământate în clipocitul lor meandric și multe știute doar de lianele de pe maluri.

Nu doresc să fie apreciat acest *Acatist*, nu pretind să fie gustat; voiesc doar să mi-l primească părinții mei, bunicii și strămoșii și să se bucure că nu sunt uitați și că prin misterul liturgic le simțim vie prezența printre noi. Iar pe cei aflați încă în emisfera de dincoace îi asigurăm că îi prețuim, chiar dacă s-a produs o artificială transformare de identitate încât pe adevăratul țaran îl regăsim ca într-o rezervă umană.

Se știe că în deceniul '70, ca și în cel de dinainte și de după, era exclus să fie publicat un astfel de material. Nici nu s-a vrut așa ceva. Totuși, la cererea unei redacții, s-a făcut o riguroasă cenzură și o scurtă selecție a *Acatistului* a apărut în *Îndrumătorul bisericesc* al Eparhiei Clujului dar sub titlul *Odă țăranului român*. Meritul a fost al inimosului ierarh Justinian Maramureșanul.

Acum, când după o jumătate de veac Țara s-a gândit să-și aducă aminte de Țăranul ei, adică de rădăcinile ei, am socotit potrivit să ieșim și noi la lumina tiparului cu aceste tremurătoare rânduri. Nu știu dacă ele mai spun ceva generațiilor computerizate de astăzi. Îi asigurăm totuși pe eventualii cititori că eroul nostru, Țăranul român, nu este un personaj fictiv, viața lui nu este una romanțată, idealizată. El este descris așa cum a fost. Socotim că omagiul nostru este chiar palid față de ce i s-ar cuveni acestui erou al neamului.

*
Părinților mei Ioan și Ana,
cu prilejul nunții de aur, un sacru omagiu
(Rusalii, 1975)

De pe culmea scăldată de razele păcii și bunăstării aruncând privirea îndărăt peste istoria clocotitoare a acestui neam binecuvântat, descoperim sub vălul de legendă și de crud adeoăur chipul vrednic de aleasă cinstire al **țăranului român**, în fața căruia genunchii noștri se pleacă cu vie recunoștință.

Impresionați de virtuțile care și-au asigurat supraviețuirea și și-au durat pedestal impunător în fața omenirii, noi fiii tăi din al douăzecilea veac îți aducem din străfundul ființei noastre, țăranule român, prinos de laude și calde mulțumiri.

Știm că îți datorăm viața cu tot ce are ea măreț și sfânt, că ai fost izvorul din care au țâșnit toate dorințele bune, gândurile alese și faptele glorioase. Ai fost stâlpul credinței, al limbii și tradiției noastre.

Te rugăm dar, iubit părinte și străbun, îngăduie-ne să-ți aducem un sacru omagiu prin care să ne legăm a rămâne pe veci vrednici fii ai tăi, purtându-ți cu demnitate numele și icoana sufletului tău larg și bun, și cu iubire să-ți cântăm:

Bucură-te cel ce din tată viteaz și plin de glorie și din mamă harnică și iubitoare de pace te-ai zămislit spre slava numelui de OM.

Bucură-te că din pruncie ai învățat să binecuvintezi înainte de-a duce bucata de pâine la gură sau de-a porni la drum însemnându-ți pieptul larg cu semnul mântuirii.

Bucură-te cel ce cu atâta îndemânare ai știut să încovoii un arc și să întocmești un plug, să cioplești piatra și s-o rostuiești în zid de cetate și masă de altar, să reînsuflești lemnul doborât din codru așezându-l meștergrindă a vieții pe care s-au încrestat vremile de glorie și de pătimire.

Bucură-te că fiii tăi au primit ca un testament sacru virtuțile tale și sporind neconținut talanții au confecționat stiloul și avionul, vioara și secerătoarea, au statornicit orașe, au ridicat fabrici, au făcut din apă lumină și căldură, au tăiat drumuri largi pe unde tu odinioară îți treceai în șir ca printr-o strungă îngustă turma de oi.

Bucură-te că iubindu-ți patria ca nimeni altul ai schimbat la nevoie sapa cu ghioaga și ai uimit lumea întreagă cu vitejiile tale când ai înscris cu slove de foc și sânge tulburătoare pagini de istorie: Posada și Rovine, Vaslui și Călugăreni, Munții Apuseni și Plevna, Mărăști și Mărășești, având în ajutor piscurile Carpaților și hăururile, râurile spumegânde și codrii plini de bărbăție.

Bucură-te că deși ai fost împins de la șes spre munte și din Transilvaniei spre pustii, oriunde ai viețuit ai lăsat semn de cetate, ai îngropat comori spre mărturie, ai lăsat la răspântii de drumuri răstigniri cu pecetea sufletului tău, iar pe fiecare colină altar și candelă arzândă.

Bucură-te că la poarta ta fără zăvor bat călători din cele

migală cărți și documente, statornicind în ele o limbă, o credință și o datină.

Bucură-te că ai aprins focuri de cultură pe toate culmile: Brașov – Maramureș – Neamțu – Blaj – Râmnic, spre a da de știre lumii că-n această vatră zace un jar puternic care oricând se poate transforma în vâlvătaie.

Bucură-te că la vremea potrivită și-ai arătat puterea și talentul ridicând pe umerii tăi vâjnoși marile făclii ale neamului: Dosoftei și Cantemir, Coresi și Simion Ștefan, Corifeii ardeleni, Babeș și Coandă, Iorga și Blaga, Eminescu și Picu Procopiu Pătruș și atâția alți mesageri ai culturii românești.

Bucură-te că atunci când vremurile și-au răpit dascălii, și-ai fost singur dascăl, țăranule român, și ai învățat să scrii cu degetul pe țărână cum auzeai din Evanghelii, ai deprins cititul slovei din cărțile sfinte, ai învățat să cânti în strană și, fără să fi avut dascăl, ai ajuns să fii însuși dascăl copiilor tăi și semenilor pe care cu lacrimi în ochi i-ai îndemnat ca în iubirea lor îndată după sfânta Cruce să urmeze cartea, fiindcă numai la lumină ești ferit de poticnire.

Bucură-te că precum ai fost iubitor și făuritor de cultură tot astfel ai fost și iubitor și făuritor de artă, zămislind opere care te ridică în fața omenirii pe un pedestal de cinste.

Bucură-te că dintru început și s-au supus stejarul și stânca, lutul și fierul, lâna și inul, care sub privirea ta de foc au căpătat formele frumoase ale gândurilor și dorințelor tale, dând farmec vieții de aici de care atârnă veșnicia.

Bucură-te că ai împodobit ca nimeni altul cartea și candelă, icoana și cojocul, poarta și cerdacul, carul și fluierul, biserica și mormântul.

Bucură-te că apele și codrul încremenesc ascultându-ți doina în care își recunosc susurul și vuietul și se mândresc și ele că mesagerii cântecului românesc le-au dus jalea și voia

bună în cele patru zări, storcând lacrimi și din ochii străinilor care cu teama pe buze au învățat să rostească cuvintele: baladă, rapsodie, colindă, doină, dor.

Bucură-te cel care ai coborât cerul la Voroneț și ai înălțat pământul primăvărat la Sucevița, care ai dat strălucire Tismanei și Agapiei, care ai prins în imagini aspre dar dulci caravanele moșilor în pribegie, care te-ai întrecut în zbor și cântec cu ciocărlia și care în clipele sfinte ale vieții smerit ai poposit la **Masa Tăcerii** unde și-ai regenerat puterile.

Bucurați-vă toți și toate care în viață ați mânuit cu atâta pricepere și dăruire dalta și roata, fusul și tulnicul, pensula și pana roșuind o cultură și o artă perenă și sacră.

Bucură-te că lacrimi de durere și lacrimi de bucurie, lacrimi de iubire și lacrimi de extaz au spălat ființa ta făcând-o mai albă decât

zăpada pentru a primi mângăierea Duhului. Iar dacă dorința de dreptate ai simțit-o precum foamea și setea și totuși aici și-a fost adesea mamă vitregă, la masa îndestulării o vei avea din plin tovarășă nedespărțită.

Bucură-te țăranule român care asemenea unui sfânt te-ai luptat din răsuputeri pentru păstrarea credinței celei adeoăurate, sacrificându-te și tu Ioane și tu Constantine și tu Oprea și voi toți părinți și străbuni ai noștri, având în frunte în toate vremurile figuri ce nu și-au vândut sufletul. Bucură-te Transilvanule, bucură-te Moldoveanule, bucură-te Munteanule, bucurați-vă și voi frați români din pribegie și să ne bucurăm cu toții pentru că am moștenit un tezaur de virtuți păstrat întreg cu preț de sânge spre slava celor ce au fost, sunt și vor fi.

Oricât am meșteșugi cuvintele, în fața tezaurului de cultură și artă pe care neamul nostru le-a creat în vremuri nespuse de grele, ele pălesc și amuțesc. Singur ochiul care le vede și inima care le simte sunt în stare să le priceapă. De aceea îndemnăm pe toți prietenii din lume care vin în pelerinaj la locurile noastre sfinte, să ia aminte că de la mușcata ce cu drag le zâmbește din fereastră la „Psaltirea în versuri”, de la vechile curți domnești și „Crai nou” toate sunt stropite cu lacrimi și sânge și statornicite cu binecuvântare cerească, și dacă nu știu, sau nu pot, sau nu vor să cânte cu noi, atunci să nu ne tulbure măcar când împreună cu tot ce mișcă-n țara asta cântăm nemuritorul imm străbun: „Mântuiește, Doamne, poporul Tău...”

Zi de sărbătoare, pictură de Ludovic Bassarab (1868-1933)

patru vânturi și toți câți îți calcă pragul află un pahar de apă de izvor și o bucată de pâine coaptă acasă pe vatră.

Bucură-te iubitorule de frați pe care granițele artificiale nu te-au putut înstrăina, ci mai vârtos te-au îndemnat să cânti în aceeași aleasă limbă și în același duh de viață în care te-ai născut.

Bucură-te țăranule român că pe umerii tăi a apăsat greul luptelor pentru unitate și libertate, lupte care au devenit azi popasuri sărbătorești pline de cântec și voie bună, arătând cu mândrie că drumurile tale la înalte porți și încrezute capitale. în ale căror temnițe lacome ai fost adesea oaspete, n-au fost zadarnice. Amintirea lor ne sporește încrederea și curajul: Alba Iulia 1600 – Iași și București 1859 – Alba Iulia 1918 și iarăși Alba Iulia 1948 (Doamne, ce inimă a avut această patrie!).

Bucură-te neîntrecutul ctitor care ai împodobit pieptul patriei tale cu salbă de biserică din ale căror turnuri avântate încrezător spre ceruri clopotele au învățat să cânte jalea și bucuria din care este plămădit sufletul tău.

Bucură-te că pridvorul bisericii l-ai făcut școală pentru luminarea pruncilor.

Bucură-te că din modesta-ți școală au ieșit doctori și savanți, oameni de știință și istorici, literați și preoți, conducători de oști și legislatori, dar mai presus de toate au ieșit o a m e n i.

Bucură-te că ai fost prooroc întru cele ale neamului și te-ai retras în sihăstria unde în post și rugăciune ai întocmit cu

Părintele Iulian Benche, la 80 de ani

Pr. Simeon Cristea

Proaspăt, catifelat, mătăsos așternută, îl așteaptă pe părintele Iulian Benche prispa frumoasei vârste de optzeci de ani, cu o biografie mănoasă, haric înstelată.

Avansăm mai întâi câteva cuvinte împletite pe firul fermității sale. În programele sale, după ce ridică ochii la cer, pune substanță, viață, suflet. N-a răstălmăcit niciodată liniile drepte. Piedicile îi împropătau arpeggiile. Punctele de suspensie n-au supărat deciziile lui. Niciun frison, nicio crispă nu-i zdruncină piciorul. Când a trecut printr-o perioadă mai trudită, ca „Amiaza” lui Ressu (1962), „sufletul lui de oțel”, vorba lui Iorga, a pus genunchii la Altar și Cerul a coborât cu mila, ridicându-se blindat cu solzi de pangolin. Deznădejdea nu l-a încovoiat. Alunecările la soluții de mijloc, aproximative, i-au fost străine. N-a avut, toată viața, o altă pasiune decât Sfânta Preoție, în miezul vocației sale. Firul vieții l-a împletit cu un nemilos calendar de muncă, inspirat parcă de Napoleon, care, în 1804, și-a cusut ca insignă a familiei Bonaparte „albina brodată în aur”, „simbolul cel mai vechi și mai apropiat al muncii”. Munca apare la Părintele Benche nu doar ca un act de voință, ci ca o funcție naturală, perseverentă, fluidă... Iar vârsta l-a făcut un neînduplecat și dârz analist, întocmai cum trebuie să fie un ctitor de biserică... Nu știm dacă, exuberant cum este, la amiaza vârstei i-a simțit dogoarea!

Vom merge acum pe firul anilor care au dat esență zilelor sale.

S-a născut la 22 septembrie 1939 în satul Valea Hranei din Sălaj, într-o frumoasă familie de țărani harnici și credincioși. Părinții săi, Victor și Maria, au avut casa împodobită de șapte copii, trei băieți și patru fete. Școala mică a făcut-o în satul natal (1947-1951), iar clasele gimnaziale la Șimișna (1951-1954).

Studiile teologice le-a urmat la Seminarul Teologic din Cluj-Napoca (1954-1959) și la Facultatea de Teologie, la Sibiu (1959-1963), numărându-se, pe ambele planuri, între teologii de frunte, fiind iubit de colegi și foarte apreciat de profesori. Avea o caligrafie vrednică de o sută de invidii... Eu păstrez și astăzi câteva prelegeri de dragul caligrafiei sale. La cursul mediu, lipsa de manuale, ne-a sporit mult exercițiul scrisului. Toți luam notițe, dar Iulică, pentru că așa îi ziceam, era campionul. Ca diriginte l-a avut pe părintele Ioan Bunea, care îl prețuia în mod deosebit, iar dintre colegi, pe Vasile Costin († 1999), care a ajuns arhiepiscop la Târgoviște, purtând o densă corespondență cu el. Profesorul Bunea, de care am amintit, a suportat, creștinește, câțiva ani de detenție, devenind pilduitor în suportarea stoică a suferinței.

La Sibiu și-a luat Licența cu brio, la Părintele Profesor dr. Dumitru Belu, având ca temă: „Pedagogul Gheorghe Lazăr”, lucrare elaborată cu multă acribie, substanțial apreciată de toți profesorii... Părintele Sofron Vlad, rectorul facultății, deseori apela la dânsul pentru măiestria scrisului și pentru caracterul său integru, ca la un mare om de încredere, încredințându-i cheia rectoratului unde lucra, de multe ori, singur... Între colegi și profesori s-a bucurat de calde aprecieri și alese prietenii, având șansa de a duce în studenție o viață superior împlinită, întocmai ca armonicile superioare peste zgomotele zilei. Era prietenos, comunicativ, deschis, sociabil la studiu, în lecturi îl preocupă noul, pașii progresului. Avea foarte dezvoltat izul noutăților, care îi sporeau trăirile prezentului, fiind întotdeauna proaspăt, recreat, bine dispus și informat.

Arhiepiscopul Clujului, Teofil Herineanu († 1992) îl prețuia din anii de studii. S-a atașat mai întâi, prin darul scrisului, iar mai târziu și prin viața sa corectă. Atașamentul marelui ierarh a fost aripa sa ocrotitoare pe tot parcursul vieții.

După terminarea studiilor, anul 1964 i-a adus ceasul căsătoriei cu domnișoara învățătoare Lucreția Moldovan, dintr-o aleasă familie de țărani din satul Pintic, comuna Teaca, județul Bistrița-Năsăud. După câteva zile, arhiepiscopul Teofil îl invită la Cluj pentru frumoasa parohie Chiuiesti, proaspăt devenită vacantă, prin transferul preotului Nicolae Simion († 2010) la parohia Josenii Bârgăului, comuna mea natală. Înaltul ierarh dorea pentru această parohie un preot cu aceeași aureolă sacerdotală ca a antecesorului său, și așa s-a întâmplat. Prin pregătirea și elanul său, părintele Iulian a pus plugul în brazda cea nouă cu bucurie și cu har, spre satisfacția enoriașilor săi. Douăzeci de ani a mers cu același elan, fiind prețuit

și de neoprotestanții din comună. Da, pentru că și noul preot s-a identificat cu misiunea sa, încât la o vizită a mea la Chiuiesti, aflând neoprotestanții că trecem pe ulița lor, au ieșit în uliță pentru a-l saluta foarte respectuos pe părintele Iulian. L-au înconjurat ca pe un episcop. La părintele Iulică n-a fost niciodată cunoașterea Sfintei Scripturi o virtute stearpă... N-am putut trece peste acest episod! La prima vizită canonică, înaltul ierarh, foarte mulțumit de pastorația părintelui Iulian, a notat în Sfânta Evanghelie, impresionat „puternic și mângâietor” de ceea ce a găsit la Chiuiesti.

La Chiuiesti a avut, ca familist, cele mai mari bucurii din viață, trei la număr: nașterea scumpilor săi copii: Narcis-Horațiu 17 mai 1965, Liana-Monica 2 noiembrie 1968 și Mirela-Delia 5 1970, toți titrați, cu note de elită. Au frumoase servicii și copiii, „scumpii mei nepoți”, zice bunicul: Flavia-Narcisa, Bianca-Elena, Tudor-Andrei, Teodora-Maria și Matei). N-a întârziat nici strănepotul, Zian Ianis, bucuria cea mai proaspătă.

La 1 decembrie 1982, părintele Iulian a intrat în Cluj, la parohia „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” - Calvaria - Mănăstur II - una dintre cele mai mari parohii clujene. Aici a avut bucuria de a oficia cu minunatul preot Vasile Flueraș, pe care mitropolitul Bartolomeu l-a ridicat la treapta arhieriei. Ca preot, părintele Vasile Flueraș a fost foarte iubit și căutat de enoriași, ca și de lume străină. Nu ne-a mirat deloc alegerea acestui preales preot de către mitropolitul Bartolomeu. A meritat toate felicitările preoșimii noastre, cum s-a și întâmplat.

Din motive pastorale, în 1986, părintele Iulian este din nou transferat, la parohia „Sfântul Dumitru”, unde oficiau 3 preoți: Gheorghe Mureșan, prof. Onisie Moraru, fostul vicar al Arhiepiscopiei și Toma Vulcu, pe care la urmat părintele Benche. Aici s-a pus problema înființării unei noi parohii, intitulată „Nașterea Domnului”. Multe divergențe s-au încrucișat aici, dar până la urmă toate au ieșit bine, iar Preasfințitul Episcop Irineu Bistrițeanul a sfințit locul noii biserici, a cărei construire a fost încredințată părintelui Benche. Totul a mers bine până la turnarea plăcii demisolului, când Părintele Iulian e din nou transferat, la Spitalul Clujana, ca preot de caritate. Perioada mai grea instaurată aici pentru părintele Iulian n-a durat prea mult, deoarece la 1 aprilie 1985, părintele Iulian a primit parohia „Înălțarea Sfintei Cruci”, din cartierul Plopilor, care i-a împodobit prestigiul cu cununa ctitorului de biserică. Tenacitatea lui, de care s-a pomenit la început, și-a dat aici miezul și frumusețea. Până să ajungă la ultima parohie, care i-a fost hărăzită ca unui ctitor de biserică, a făcut un lung periplu pe la mai multe parohii, cum s-a văzut, luând de la fiecare un tacit certificat pentru lucrarea viitoare. Noi așa am calificat transferurile lui. Logica lor stă dincolo de motive.

În anul 1997 a început lucrările la sfântul locaș, care au durat până în 2007. La pornire numai speranțele au fost mari, pentru că rubrica fondurilor era goală. Înconjurat de un Curatorat minunat, părintele Iulian era senin deoarece lucrurile au început să meargă bine prin donațiile credincioșilor care aveau

mare considerație față de parohul lor. Părintele Iulian elibera pe donații chitanță pe loc. Corectitudinea sa financiară a impresionat pe curatorii săi și pe oamenii bisericii. Academicianul Horea Colan († 2014) și profesorul universitar Aurel Sasu († 2018), prietenii noștri comuni, ca și alți credincioși aleși ai bisericii, pe lângă calitățile preoțești ale părintelui Benche, îl apreciau și ca administrator desăvârșit al bunurilor bisericesti, bine știind că la ctitorirea bisericii s-a pornit de la capitolul gol al fondurilor de investiții. Părintele Benche a știut să deschidă inima și mâna credincioșilor. Prietenii săi de peste ocean și din alte părți ale lumii, de îndată ce au auzit de ctitoria lui au și sosit cu daruri. Prietenia leagă și deschide multe inimi! Foarte apropiat cu inima și sfatul i-a fost și părintele Petru Toacsen († 2017), ca și preotul Grigore Soporan, un om foarte liniștit, pe care părintele Iulian i-a tratat cu sacră amabilitate. De o aleasă prietenie s-a bucurat și din partea mitropolitului Antonie Plămădeală († 2005), legată prin profesoara de franceză Elena Modrea, fiica doamnei învățătoare Ana Rusnac din Stolniceni - Basarabia, care l-a avut pe mitropolitul ca elev în clasele I-IV. Fiul părintelui Benche, Narcis-Horațiu, elev de liceu la Dej, a fost găzduit la doamna Elena. Acolo s-a întâlnit în câteva rânduri cu ierarhul, ce își vizita cu înaltă grație învățătoarea... Cunoscându-i elanul ctitorilor bisericesti, mitropolitul Antonie l-a iubit ca pe un frate pe părintele Iulian... Sfinția sa a știut să aleagă oamenii potriviți pentru ctitoria sa, începând de la arhitect până la pictor. Colaboratorii și toți angajații săi s-au bucurat de toată atenția cuvenită din partea părintelui. La toți le-a plăcut să lucreze cu sfinția sa, bucurându-se de tot tratamentul său cordial. Când toate au ajuns la punctul terminus, măreață, ziua sfințirii bisericii, cu catapeteasma ei de har, a fost oficiată de Mitropolitul Bartolomeu, înconjurat de peste 60 de preoți. Evenimentul a avut loc la 2 septembrie 2007, biserica primind hramul „Înălțarea Sfintei Cruci” spre bucuria tuturor clujenilor. Sfinții liturghii arhieresti i-a dat aripi sacre vestitul Cor din Botiza Maramureșului istoric, care a venit în semn de prețuire a părintelui Iulian... Mare a fost ziua praznicului! Mitropolitul Bartolomeu, generos în cuvinte, a rostit o predică care ne-a mirat și urechea, și inima. Părintele Iulian a primit „Crucea Patriarhală”, cea mai aleasă distincție. În lumea aleasă s-a numărat și distinsul senator Gheorghe Funar, fostul primar al Clujului, care a rostit un scurt și vibrant cuvânt. Dintre personalitățile prezente, încă șase au mai vorbit, la agapă, despre importanța evenimentului și despre meritele părintelui Iulian. Între altele, s-a pomenit, cu accente frumoase, și contribuția majoră a familiei sale, care a fost total dedicată izbânzilor parohiei. Curatorul, Comitetul femeilor, donatorii și toți enoriașii au primit felicitările cuvenite. Înaltul Bartolomeu a subliniat de mai multe ori vrednicia și dărnicia acestora. Împodobind cartierul Plopilor, această frumoasă biserică este și o podoabă a Clujului, și multă lume se bucură de ea.

Om harnic, cum îl cunoaștem, părintele Iulian Benche a făcut în subsolul bisericii și alte programe, precum: lansări de carte, având mulți prieteni intelectuali, ore gratuite cu elevi din familii nevoiașă la anumite discipline, ore catehetice și consfătuiri cu tineri în probleme religioase. Părintele Benche era la îndemâna tuturor întrebărilor catehetice, ca o tastă de calculator, pentru enoriașii săi... Despre acest important eveniment religios s-a și scris frumos, așa cum merită o astfel de operă istorică. Clujul s-a împodobit duhovnicește și cu biserica plecării genunchilor, așa cum cere plecaciunea întâlnirii religioase cu Sfânta Cruce. Pictura ei frumoasă te îndeamnă la interiorizare profundă și la rugăciune mănoasă. Au vizitat-o și pictori cu penel mare și le-a mers bine la ochi. Părintele Iulian s-a gândit la o lucrare reprezentativă pentru orașul nostru și, după toate strădaniile, i-a reușit întru totul.

Menționez că, părintele Iulian, personal a fost un bun publicist în activitatea sa misionar-pastorală de peste o jumătate de veac. Din publicațiile sale amintim: Regina din Saba, Clusium, 1999; Album aniversar, Patmos, 2011; Abișag, Ecou Transilvan, 2014; Amintiri, Ecou Transilvan, 2015; Propovăduiește cuvântul, Scriptor, 2017; Memorii, Ecou Transilvan, 2018, precum și teza de licență din anul 1963, de la Sibiu, la Editura Ecou Transilvan, 2017.

Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Andrei al Clujului i-a apreciat cu generozitate opera, pensionându-l abia după 51 de ani de activitate, pentru care, cu fruntea adânc plecată, aduce înaltului Ierarh, cele mai alese mulțumiri. Și arhiepiscopul Teofil, care l-a prețuit atât de mult, se bucură acolo, Sus, de toate împlinirile sale, iar noi, prietenii săi, îl felicităm la frumoasa vârstă de 80 de ani și-i dorim anii viitori tot senini, luminoși, în același azur de credință și sănătate!

Jurnalul american al Olgăi Greceanu*

Prof. univ. dr. Mircea Gelu Buta

Olga Greceanu este o mare personalitate culturală și o mărturisitoare ortodoxă care nu a fost încă pe deplin cunoscută după căderea fostului regim, dată fiind anvergura manifestărilor sale. Eforturi substanțiale în revelarea lor a făcut criticul de artă Adina Nanu, implicată recent – împreună cu plasticiana Iuliana Mateescu – în editarea unui jurnal de călătorie ținut de Olga Greceanu în anul 1939, când a călătorit în Statele Unite alături de soțul ei, Nicolae Greceanu, boier de viță, descendent al familiei omonime și reputat inginer hidrolog, unde acesta fusese invitat la un congres de specialitate. Atunci, cei doi soți au călătorit aproximativ 3600 de kilometri prin America de Nord și au vizitat Expoziția Universală de la New York, intitulată „Lumea de mâine”, unde Olga Greceanu avea două lucrări de pictură monumentală expuse la loc de cinste în Pavilionul Oficial al României.

Născută dintr-un nobil polonez de confesiune catolică și dintr-o mamă protestantă, care au ținut ca fiica lor să fie botezată ortodoxă – ceea ce s-a și întâmplat în anul 1890 la mănăstirea muscelană Nămăiești –, Olga Greceanu a fost singura femeie acceptată în mișcarea Rugul Aprins și, iarăși, singura femeie căreia doi patriarhi români (Nicodim și Justinian) i-au îngăduit să predice oricând și oriunde în bisericile ortodoxe din țara noastră. Sunt două aspecte pe care nu uită să le reamintească aceia care se referă la Olga Greceanu, fie la opera sa plastică, fie la aceea teologică, care cuprinde un *Dicționar Biblic Ortodox* manuscris, în opt volume, descoperit în Biblioteca Sfântului Sinod... În fine, Olga Greceanu a lăsat și o operă literară, conținând un roman, eseuri și meditații redactate în limba franceză. Eleganța sa stilistică este învederată și în jurnalul american.

Înainte de a-l reproduce, editoarele au recurs

la comentariu scurt și concludent a profesorului Zoltán Rostás, care explică în textul său ce a însemnat Expoziția Universală din anul 1939 de la New York și în ce a constat participarea României, dincolo de ceea ce știa toată lumea: că în restaurantul apreciat pentru sarmale, mititei și vinuri bune cântau Grigoraș Dinicu și Maria Tănase, pe care unul dintre clienții români o aplaudau scandând: „Sus, Mărie, cu Roosevelt!”.

Cei doi artiști participaseră cu doi ani înainte, în anul 1937, la Expoziția Universală de la Paris, al cărei comisar general al pavilionului țării noastre fusese sociologul Dimitrie Gusti. Tot el împreună cu arhitectii G.M. Cantacuzino și Octav Doicescu au fost cei trei artiști ai reprezentării țării noastre la „World Fair”, denumire folosită de lumea anglo-saxonă pentru manifestarea din 1939 de la New York, continuată în anul 1940. Salutară este și reproducerea textului unei conferințe radiofonice a marelui arhitect G.M. Cantacuzino la sfârșitul volumului, intitulată „Afirmarea românească peste ocean”, rostită de la microfonul Radiodifuziunii naționale în ziua de 31 august 1939. Este o contribuție remarcabilă, care descrie și analizează cele două elemente principale ale prezenței noastre la expoziție: Pavilionul Oficial, proiectat de însuși G.M. Cantacuzino, respectiv Casa Românească, lucrarea arhitectului Octav Doicescu.

„Casa Românească – spune G.M. Cantacuzino –, albă, cu streșină mare de lemn, cu cerdacuri lucrate în piatră, după plastica brâncovenească, cu o mare și nobilă arcadă, care face un chenar monumental ușii de intrare, curtea dezvoltând în semicerc o colonadă purtând arcade ușoare și turnul mănăstiresc, exprimă tradiția arhitecturii românești (...) bogată în posibilități, simplă și sobră, putând totuși ajunge la măreție” (p. 103).

Pavilionul Românesc a fost deschis în ziua de 11 mai 1939, în prezența mamei președintelui Statelor Unite, Sara Delano Roosevelt, și a câtorva sute de români stabiliți la New York și în împrejurimi. Demn de reținut din articolul profesorului Zoltán Rostás este „faptul că președintele Roosevelt l-a invitat pe Regele Carol al II-lea să viziteze expoziția, asigurând transportul pe o navă americană specială. Invitația, până la urmă, nu a fost onorată din cauza creșterii tensiunilor în spațiul european. În schimb, s-a realizat transmiterea mesajului Regelui Carol al II-lea, «Către poporul american», urmat de un concert de muzică românească. Mesajul rostit în limba engleză a fost retransmis de 400 de posturi pe teritoriul american” (p. 24). Un alt aspect important, reținut de același autor, este și acesta: „Dar organizatorii Pavilionului Românesc nu au vrut să-i cucerească pe vizitatorii americani numai prin exponate și manifestări de artă populară și cultă; un eveniment la fel de important a fost deschiderea secției economice a Pavilionului Românesc, pentru a demonstra capacitatea economiei

din România, care se redresase din marasmul crizei, și disponibilitatea țării de a stabili relații economice” (p. 25).

Succesul incontestabil al României la marile expoziții de la Paris, respectiv New York, reconfirmă adevărul că pentru țara noastră epoca interbelică a fost una de înflorire.

Să revenim la jurnalul Olgăi Greceanu, imbarcată în portul Le Havre, împreună cu soțul său, pe „urșișul vapor Normandie, una din cele mai glorioase realizări tehnice și artistice ale Franței” (pp. 34-35).

Credincioasă ortodoxă, atrasă – am putea spune – organic de elementele Tradiției, Olga Greceanu este în același timp receptivă (ca să nu spun ahtiată) față de seducțiile tehnologiei și tehnicii. Îi consacră un capitol de jurnal, navei cu care traversează în mai puțin de cinci zile Atlanticul, viteza acesteia fiind, ne spune scriitoarea, de 60 de kilometri pe oră, foarte mare pentru un vapor de croazieră de acum 80 de ani. Alte detalii pe care le comunică: „Restaurantul vaporului Normandie, după spusele francezilor, e cel mai impozant și luxos restaurant al Franței, cel mai frumos, cel mai vast, cel mai grandios și cu bucătăria cea mai aleasă. Sunt mese pentru 2, 4 sau 6 persoane. O mie de călători iau deodată loc la masă. Sunt 600 de chelneri din 1550 de servanți. // Pereții restaurantului par de aur, căci sunt în bronz și în argint. Înălțimea restaurantului, 12 metri, lungimea 180 de metri și lățimea 37 de metri” (p. 38). Peste câteva zile, Olga Greceanu, în ultima zi a traversării, merge în capela unde „se face o slujbă pentru protestanți, apoi alta pentru catolici. Toate scaunele sunt ocupate și abia mai găsești un loc în picioare. Slujba e mișcătoare. (...) În desăvârșita liniște din capela, abia se mai aude sunetul mat al bobitelor din șiragurile de mătânie ale închinătorilor. Aud în spatele meu un șir de Ave Maria, murmurate cu smerenie și recunoștință, dar mie mi-e dor de o slujbă ortodoxă și de un românesc: «Doamne miluiește»” (pp. 44-45).

Contactul cu New Yorkul și cu modul de viață american îi prilejuiește Olgăi Greceanu nenumărate exclamații de admirație, însemnările sale apărând două luni mai târziu în „Unioversul”, cotidianul românesc cu cel mai mare tiraj de atunci (200.000 de exemplare). O vom urma însă pe scriitoare la Expoziția Universală, al cărei cusur principal este, potrivit lapidarei sale analize, monotonia:

„...și de unde venisem entuziasmată, începe să mă cuprindă o plictiseală, așa cum te cuprinde în mașină la un drum lung și monoton. Îmi dau mai târziu seama că plictiseala vine din faptul că toate aceste pavilioane sunt la fel, concepute în stilul cubist al celei mai neînțelese arhitecturi, doar că un pavilion e mai mult sferic, altul mai pătrat, altul mai dreptunghiular, dar oricum exprimând fiecare un corp geometric. Să vezi o clădire în formă geometrică, o dată merge; dar repetată mereu și fără rost, și încă în reprezentarea a două țări care sunt așa diferite...” (p. 61).

Iată acum reacția artistei la întâlnirea cu pavilionul țării noastre: „Cum să nu-ți bată inima când trebuie să recunoști (...) că nimic nu se poate compara cu mândra Casă a României, cu turnul ei feudal și coloanele brâncovene, cu prispa largă și primitoare, cu sublima poartă de marmoră ce susține eleganta floare a soarelui, repetată de zeci de ori pe un fond roșu-venețian!” (p. 62)

Ca și paginile lui G.M. Cantacuzino, scrisul Olgăi Greceanu are darul de a vizualiza prin cuvânt. Pătrunzând în Casa României, autoarea îi simte autenticitatea: „Totul e românesc: marmora alb-roză pe care calci, scaunul pe care te așezi obosit, fotoliul încăpător căptușit cu piele de oaie și brodat cu flori culese din arta noastră populară, covorul imens țesut dintr-o bucată, draperiile de la geamuri în grea mătase de borangic... Totul e artă aici și e o dulce și savantă împerechere de artă populară și artă cultivată, așa de strâns unite și pornite din același simțământ: al ortodoxiei” (pp. 74-75).

Urmează bucuria mărturisită a reîntâlnirii propriilor lucrări: „În primul salon de sus (al Casei Românești, n.n.) e imensul mozaic în aur, de Nora Steriade, reprezentând familia unui voievod, cu un șir lung de copii. Pe partea din dreapta, portretul Majestății Sale Regele Carol al II-lea, pe care îl făcusem anul trecut pentru Paris și pe care, cu deosebită emoție, l-am revăzut și aici. // În al doilea salon, numit salonul de onoare, și unde se oferă banchetele oficiale, se desfășoară pe un singur perete pânza gen tapițerie Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia, pe care am executat-o în colaborare cu Știubei” (Ibidem).

La sfârșitul acestei cărți admirabile ni se spune că: „După strălucita participare a României la Expoziția Universală New York 1939-1940, obiectele de artă care au fost expuse (...) nu s-au mai întors niciodată în țară... O mare parte dintre acestea au ajuns și se află astăzi în Catedrala ortodoxă română Sfânta Maria din Cleveland, Ohio” (pp. 125-126). Între lucrări se prenumără picturi de Nicolae Grigorescu, Ion Andreescu, Theodor Pallady... Cu toate acestea, prezența României la Expoziția Universală de la New York rămâne o admirabilă pagină de istorie națională, ilustrată impecabil de editoarele jurnalului transcontinental al Olgăi Greceanu.

Se cuvine adăugat că în anul 1940, an în care, așa cum am mai spus, Expoziția Universală de la New York era încă deschisă, Olga Greceanu – ne spun editoarele volumului – făcea o călătorie la Sfintele Locuri, în cursul căreia a ținut un jurnal rămas inedit. Nădăjduim că va fi tipărit cât de curând.

Activități ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj (august 2019)

În perioada 22-27 iulie 2019, la baza de practică și agrement a Universității „Babeș-Bolyai” de la Bara, județul Hunedoara, s-a desfășurat cea de-a VII-a ediție a taberei de performanță pentru studenții UBB. Un număr de 40 de studenți ai universității (printre care și studenți de la Facultatea de Teologie Ortodoxă) și-au câștigat dreptul (prin competiție deschisă) de a beneficia de o săptămână de vacanță într-una dintre cele mai moderne și pitorești baze de agrement. Tabăra de anul acesta a avut un caracter special, cu prilejul aniversării a 100 de ani de Universitate românească la Cluj-Napoca. Programul taberei a cuprins o mulțime de activități academice și de recreere, dintre care menționăm conferința susținută de Acad. Prof. univ. dr. Ioan-Aurel Pop, rectorul Universității Babeș-Bolyai și președintele Academiei Române.

Mănăstirea „Buna Vestire” de la Pătrângenii, județul Alba, a găzduit în perioada 31 iulie - 11 august 2019 a XIV-a ediție a Școlii Naționale de Vară de Artă Sacră, organizată în colaborare cu Centrul de Creație și Cercetare Continuă „Sfântul Evanghelist Luca” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

Programul a inclus: excursii de documentare, ateliere (iconografie, pictură de șevalet), seri duhovnicești, expoziții. Proiectul este coordonat de Lect. univ. dr. Marius-Dan Ghencu, președinte al Centrului „Sfântul Evanghelist Luca”.

În perioada 8-10 august 2018 s-a desfășurat la Mănăstirea Lainici colocviul *Studiul - bolta de lumină-octogon*. În cadrul acestuia, Pr. conf. univ. dr. Ioan Bizău a susținut referatul: *Paul Gherasim martor luminos al tradiției artistice românești*.

Marți, 13 august 2019, la Săliștea de Sus, jud. Maramureș a avut loc Simpozionul: *Cultură și civilizație românească în Maramureș*, ediția a XI-a. Pr. conf. univ. dr. Ioan Bizău a susținut comunicarea cu titlul: *Ștefan cel Mare și moștenirea dinastică maramureșeană*.

Cu ocazia Praznicului Adormirii Maicii Domnului, la Mănăstirea Nicula, a fost săvârșită în seara zilei de 14 august 2019 de către Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, Înaltpreasfințitul Părinte **Inochentie, Mitropolit de Rwanda și Burundi** din Patriarhia Alexandriei, Vecernia cu Litie și Slujba privegherii. La Vecernie a predicat Înaltpreasfințitul **Inochentie**. La finalul slujbei Prohodului Maicii Domnului a predicat Arhim. lect. univ. dr. Benedict Vesa.

Joi, 15 august 2019, Sfânta Liturghie a fost oficiată de cei doi ierarhi - cuvântul de învățătură fiind rostit de către Înaltpreasfințitul Părinte Andrei - înconjurați de un sobor impresionant de preoți și diaconi, în prezența a peste 30000 de credincioși.

Răspunsurile la strană, la toate aceste sfinte slujbe, au fost date de Corul „Psalmodia Transylvanica” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, dirijat de Părintele prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul facultății.

În după amiaza zilei de vineri, 16 august 2019, Înaltpreasfințitul Părinte Innocentios Byakatonda, Mitropolit de Rwanda și Burundi a vizitat Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca - Campusul Universitar „Episcop Nicolae Ivan”.

Joi, 29 august 2019, cu ocazia sărbătorii Tăierii capului Sf. Ioan Botezătorul, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu și Arhid. asist. univ. dr. Daniel Mocanu au săvârșit Sf. Liturghie împreună cu preotul paroh Marin Trandafir Roz la Parohia misionară pentru rromi Nașterea Sfântul Ioan Botezătorul din Turda. Părintele decan Vasile Stanciu a susținut un cuvânt de învățătură.

În perioada 29-30 august 2019 s-a desfășurat, la Facultatea de Teologie Ortodoxă, examenul pentru obținerea gradului didactic II pentru profesorii de Religie, care a constat în probă scrisă la Metodica predării specialității și probă orală la Pedagogie. Au participat 16 cadre didactice din județele Cluj, Bistrița-Năsăud, Sălaj, Maramureș, Satu Mare și Suceava. Comisia de evaluare a fost formată din Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia (președinte), Conf. univ. dr. Vasile Timiș și Conf. univ. dr. Ramona Răduț-Taciuc.

Dr. Dacian But-Căpușan

* Olga Greceanu, *Expoziția Universală de la New York, 1939, văzută de Olga Greceanu*, IDACO, Otopeni, 2018.

IPS ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **vineri**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru studenții din anii III și IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri** și **vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

August 2019

1 august:

În sala de muzică a Seminarului Teologic din Cluj-Napoca, prezidează comisia de examinare a candidaților participanți la concursul pentru ocuparea postului de preot la parohia Țăgșoru, protopopiatul Huedin.

La Facultatea de Teologie, primește delegația Comunității „Sant Egidio” din Italia, însoțită fiind de PS Părinte Florentin, Episcopul greco-catolic de Cluj-Gherla.

În biserica din satul natal, Oarța de Sus, județul Maramureș, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Împlinește tradiționalul ritual al înconjurării bisericii.

2 august:

În biserica din Corvinești, protopopiatul Beclean (paroh: Pr. Vlad Murgoi), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

3 august:

În localitatea Groși, județul Maramureș, împreună cu PS Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiepiscopul Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, săvârșește slujba Parastasului și cea de sfințire a crucii de la căpătâiul mormântului maestrului Dumitru Fărcaș, la împlinirea unui an de la mutarea la Domnul. Rostește un cuvânt evocator.

În biserica din Măcișu, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Marius Bolbos), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

4 august:

În Catedrala Mitropolitană, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru diacon pe tânărul Cosmin Vasile Alb.

În Biserica „Învierea Domnului” din Câmpia Turzii, protopopiatul Turda (parohi: Pr. Aurelian Cherecheș și Pr. Sebastian Zăhan), oficiază slujba înmormântării adormitei întru Domnul, Paulina Ferdean. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

5 August (Sfântul Ioan Iacob Hozevitul):

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Piatra Craiului, protopopiatul Huedin, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În Biserica „Sfântul Prooroc Ilie” din Năsăud (paroh: Pr. Iuliu Mureșan), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Țara Năsăudului. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

6 August (Schimbarea la Față a Domnului Hristos):

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Ilva Mare, protopopiatul Năsăud, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot, pe seama parohiei Țăgșoru, protopopiatul Beclean, pe diaconul Cosmin Vasile Alb.

În parohia Sângeorz-Băi II (parohi: Pr. Ioan Băndean și Pr. Paul Gavriloiu), săvârșește slujba Punerii Pietrei de Temelie pentru noua biserică. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de

PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din cartierul clujean Mănăștur (parohi: Pr. Dan Dorian Cismaș, Pr. Vasile Bancoș, Pr. Radu Onac și Pr. Nicolae Maja), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

Primește la reședință pe PS Părinte Ignatie, Episcopul Hușilor și pe PS Părinte Teofil de Iberia, Arhiepiscopul Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei.

7 august:

Pe altarul de vară al bisericii din Huta, protopopiatul Dej (paroh: Pr. Cosmin Boga), împreună cu PS Părinte Lucian, Episcopul Caransebeșului, PS Părinte Andrei, Episcopul Covasnei și Harghitei, PS Părinte Siluan, Episcopul Ortodox Român al Ungariei și Locțiitor al Episcopiei Daciei Felix, PS Părinte Ilarion Făgărășanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, PS Părinte Emilian Crișanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Aradului și PS Părinte Daniil Stoenescu, oficiază slujba înmormântării adormitei întru Domnul, Maria Georgiu, mama Preasfințitului Părinte Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În biserica parohiei Turda-Poiană (paroh: Pr. Ioan Bocoș), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Hirotonește întru duhovnic, pe PC Pr. Sebastian Liviu Popa

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei împreună cu ÎPS Părinte Inochentie, Mitropolit de Burundi și Rwanda, slujind Dumnezeiasca Liturghie la altarul de vară al Mănăstirii Nicula cu prilejul hramului, Adormirea Maicii Domnului, 15 august 2019.

de la parohia Hărcana, protopopiatul Turda.

8 august:

Primește la reședință pe PCuv. Ierom. Rafail Noica. În biserica parohiei Tăuți, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Florin Parasca), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Hirotonește întru duhovnic pe PC Pr. Ioan Burca de la parohia Lita, protopopiatul Cluj I. În curtea bisericii, săvârșește slujba de sfințire a unei noi Troițe.

9 august:

În biserica parohiei Șanț, protopopiatul Năsăud (parohi: Pr. Ioan Grapini și Pr. Vasile Ureche), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

10 august:

În filia Vechea, a parohiei Deușu, protopopiatul Cluj I, săvârșește slujba de binecuvântare a noii Capele Mortuare. Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotonește întru iconom stavrofor pe părintele paroh, Alin Ioan Fărcaș. Conferă doamnei Magdalena Lucia Suci, primarul comunei Chinteni, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

În biserica parohiei Aghireșu Fabrici, protopopiatul Huedin (paroh: Pr. Sebastian Constantin Șerban), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

11 august:

Pe scena amplasată în curtea bisericii din Malin, protopopiatul Beclean, oficiază Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru iconom pe părintele paroh Mihai Koblicska. Conferă domnului Ioan Mureșan, primarul comunei Nușeni, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”, iar domnului Cornel Costin, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

Oficiază slujba de binecuvântare a ampelor lucrări de renovare efectuate la casa parohială din localitate. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baciu, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotonește întru duhovnic pe PC Pr. Eusebiu Rus de la parohia Sâncaiu, protopopiatul Huedin.

12 august:

În biserica parohiei Tureac, protopopiatul Bistrița, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Hirotonește întru iconom stavrofor pe părintele paroh Dumitru Halas.

13 august:

Face o vizită la Spitalul Municipal „Clujana”. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Primește la reședință pe ÎPS Părinte Inochentie, Mitropolit de Burundi și Rwanda.

În biserica parohiei Fundătura, protopopiatul Gherla (paroh: Pr. Alexandru Man), împreună cu ÎPS Părinte Inochentie, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de domnul avocat Silviu Andrei Vlădăreanu.

14 august:

Împreună cu ÎPS Părinte Inochentie, Mitropolit de Burundi și Rwanda, conduce tradiționala procesiune din ajunul sărbătorii Adormirii Maicii Domnului, de la Gherla spre Mănăstirea Nicula. În deschidere, în Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din Gherla (parohi: Pr. Mircea Bidian și Pr. Nicolae Muntean), rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt de organizare, iar la sosire la Mănăstirea Nicula, rostește o rugăciune de mulțumire și un cuvânt de binecuvântare.

Pe altarul de vară al Mănăstirii Nicula, împreună cu ÎPS Inochentie, slujește Vecernia cu Litie. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Conferă Părintelui Mitropolit Inochentie „Engolpionul și Crucea Transilvană”, iar domnului avocat Silviu Andrei Vlădăreanu, Ordinul „Mihai Vodă”.

Pe altarul de vară al Mănăstirii Nicula, împreună cu ÎPS Inochentie, slujește Utrenia cu Prohodul Maicii Domnului.

15 August (Adormirea Maicii Domnului):

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al Mănăstirii Nicula, împreună cu ÎPS Părinte Inochentie, Mitropolit de Burundi și Rwanda, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la slujba Vecerniei și rostește un cuvânt de învățătură.

16 August (Sfinții Martiri Brâncoveni):

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Mărișelu, protopopiatul Huedin, împreună cu ÎPS Inochentie, Mitropolit de Burundi și Rwanda, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Cuvioasă Parascheva” de la Râșca Transilvană.

În Capela Mortuară din incinta mănăstirii de la Florești, protopopiatul Cluj II, împreună cu Părintele Mitropolit Inochentie, săvârșește o slujbă de pomenire la căpătâiul adormitului întru Domnul, Izidor Stanciu, tatăl părintelui duhovnic, Visarion Pașca. Rostește un cuvânt de mângâiere.

Face o vizită la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul avocat Silviu Andrei Vlădăreanu.

17 august:

Împreună cu ÎPS Părinte Inochentie, Mitropolit de Burundi și Rwanda, săvârșește slujba de resfințire a bisericii din Chiraleș, protopopiatul Beclean. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru iconom stavrofor pe părintele paroh Horațiu Mureșan. Acordă domnului Romeo Daniel Florian, primarul comunei Lechința și doamnei Sabina Mureșan, distincția „Crucea Transilvană”. Conferă domnului Ioan Sabin Mureșan, Ordinul „Mihai Vodă”. Conferă domnului Ioan Morar, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”, iar domnilor Traian

Morar, Dumitru Florea, Ovidiu Ciurus și Traian Morar, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

În biserica din Milaș, protopopiatul Bistrița, împreună cu ÎPS Părinte Mitropolit Inochentie, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Teodosia Anastasia, fiica părintelui paroh, Lucian-Nicodim Codreanu. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de domnul avocat Silviu Andrei Vlădăreanu.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

18 august:

Împreună cu ÎPS Părinte Inochentie, Mitropolit de Burundi și Rwanda, oficiază slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la biserica din filia Bârla, a parohiei Sântioana, protopopiatul Bistrița. Pe o scenă special amplasată în curtea bisericii, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotessește întru iconom pe părintele paroh Teodor-Mihai Vintu. Conferă domnului Horea Călin Petruț, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”. Este însoțit de domnul avocat Silviu Andrei Vlădăreanu.

În Catedrala Mitropolitană, împreună cu ÎPS Părinte Mitropolit Inochentie, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

19 august:

Pe altarul de vară al Mănăstirii „Mihai Vodă” din Turda, cu prilejul împlinirii a 418 ani de la moartea Voievodului Mihai Viteazul, împreună cu ÎPS Părinte Inochentie, Mitropolit de Burundi și Rwanda, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

La Monumentul marelui voievod, săvârșește slujba Parastasului și asistă la ceremonialul militar organizat cu acest prilej.

Face o vizită, împreună cu Mitropolitul Inochentie, în Salina de la Turda.

Împreună cu Părintele Mitropolit Inochentie, face o vizită la reședința Preasfințitului Părinte Vasile Someșeanul și la Muzeul Mitropoliei de la demisolul catedralei. Este însoțit de domnul avocat Silviu Andrei Vlădăreanu.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

20 august:

Împreună cu ÎPS Părinte Inochentie, Mitropolit de Burundi și Rwanda, face o vizită la rectoratul Universității „Babeș Bolyai”. Se întâlnește cu domnul rector Ioan Aurel Pop, Președintele Academiei Române.

Face o vizită, împreună cu Părintele Mitropolit Inochentie, în Grădina Botanică din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul avocat Silviu Andrei Vlădăreanu.

21 august:

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Mântuitorului și rostește un cuvânt de învățătură.

22 august:

Face o vizită în protopopiatul Dej. Vizitează parohiile Elciu (paroh: Pr. Nicolae Târziu), Vâlcelele, cu filia Oșorhel (paroh: Pr. Iacob Șamșudean), Bobâlna (paroh: Pr. Călin Lazăr) și Suarăș (paroh: Pr. Cristian Cârlogea). Este însoțit de PC Pr. Ioan Buftea, protopopul Dejului.

23 august:

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

24 august:

În biserica din Bonțida, protopopiatul Gherla, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Ioan, fiul părintelui paroh Cătălin Alexandru Feier. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Biserica „Intrarea Maicii Domnului în Templu” din Bistrița (parohi: Prot. Alexandru Vidican, Pr. Nicolae Feier și Pr. Vasile Beni), oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Ioana Ecaterina, fiica părintelui Emanuel Vidican, secretarul protopopiatului. Rostește un cuvânt de învățătură.

25 august:

Săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la biserica din Agrieș, protopopiatul Beclean. Pe altarul de vară din curtea bisericii, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă părintelui paroh, Timoftei Găurean, distincția „Crucea Arhiepiscopală”.

La granița dintre județele Bistrița-Năsăud și Maramureș, săvârșește slujba de sfințire a unei noi Troițe, ridicată prin contribuția Consiliului Județean Bistrița-Năsăud și a Primă-

riei din Negrilești. Rostește un cuvânt de învățătură.

În localitatea Breaza, protopopiatul Beclean, oficiază slujba de binecuvântare a casei părintești a părintelui Arhim. Macarie Motogna, starețul Mănăstirii Rohia și exarhul mănăstirilor din Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, alături de copii și tineri din parohiile de pe Valea Bârgăului, participanți la activitățile taberei de o zi găzduite de Parohia Ortodoxă Ciosa, Protopopiatul Bistrița, sâmbătă, 31 august 2019.

și Sătmăruului. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Vasile Nemeș, inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

26 august:

Face o vizită la biblioteca Centrului Eparhial.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

Face o vizită în Parohia „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din cartierul clujean Mănăștur (parohi: Pr. Dan Dorian Cismaș, Pr. Vasile Bancoș, Pr. Radu Onac și Pr. Nicolae Maja), pentru a verifica stadiul de amenajare a noului apartament parohial, proaspăt achiziționat. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

27 august:

În biserica din Frata, protopopiatul Turda, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Maria-Ioana, fiica părintelui paroh Cătălin Bucevschi. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PC Arhid. Petru Buta, inspector eparhial.

28 august:

În localitatea Mărișel, protopopiatul Huedin, îi vizitează pe tinerii aflați în tabăra organizată de Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului. Rostește un cuvânt duhovnicesc și asistă la programul artistic organizat de aceștia.

Face o vizită pe șantierul bisericii parohiei Gilău III, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Vasile Bandrabulă).

Face o vizită în parohia Dej-triaj (paroh: Pr. Andrei Banc), în vederea stabilirii locului pentru construirea noii biserici. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

29 August (Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul):

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Cormaia, protopopiatul Năsăud, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotessește stavroforă pe maica stareță, monahia Sebastiană Singeorzan.

În cimitirul mănăstirii, săvârșește o slujbă de pomenire și sfințește crucea așezată la căpătâiul mormântului adormitei întru Domnul, Ecaterina stavrofora.

Oficiază slujba de binecuvântare a casei de oaspeți construită în incinta mănăstirii de la Cormaia. Rostește un cuvânt de felicitare.

La mănăstirea de la Piatra Fântânele, protopopiatul Bistrița, îi vizitează pe tinerii germani și români aflați în tradiționala tabără de lucru. În Paraclisul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin” rostește un cuvânt duhovnicesc. Face o vizită pe șantierul de construire a noului corp de chilii. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

30 august:

În biserica din Călățele, protopopiatul Huedin, oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul, Preot Aurel Șaitiș, fost

paroh. Rostește un cuvânt de mângâiere. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baci, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

31 august:

Săvârșește slujba de resfințire a bisericii din Mureșeni de Câmpie, protopopiatul Cluj I. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotessește întru iconom pe părintele paroh Niță Cira.

În biserica din Posmuș, protopopiatul Bistrița, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Natalia Elena, fiica părintelui paroh Marin Menuț Lărgean. Rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită la mănăstirea de la Piatra Fântânele, protopopiatul Bistrița.

În localitatea Ciosa, protopopiatul Bistrița, săvârșește slujba de binecuvântare a noii case parohiale. Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotessește întru iconom stavrofor pe părintele paroh Liviu Adrian Tomoroga. Acordă domnului Vasile Șut, primarul comunei Tiha Bârgăului, distincția „Crucea Transilvană”. Conferă domnului Nicu Marinel Lăzurcă, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”, iar domnilor Ionuț Găvan, Adrian Găvan și Nicolae Găvan, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

Îi binecuvintează pe tinerii de pe Valea Bârgăului aflați în tabără la Ciosa. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

A consemnat Arhid. Claudiu Ioan Grama

Agenda PS Vasile

August 2019

4 august: În timpul vizitei pastorale de la Mănăstirea Piatra Fântânele, participă la Sfânta Liturghie oficiată de părintele duhovnic al mănăstirii, Gavril Horț.

6 august: Cu ocazia sărbătorii „Schimbarea la Față a Domnului”, la Sfânta Liturghie este prezent în mijlocul credincioșilor de la Mănăstirea Piatra Fântânele, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

11 august: Este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh – Zorilor, din Cluj-Napoca, unde la Sfânta Liturghie rostește ecfonise și binecuvântări. Participă la slujba „Paraclisul Maicii Domnului” oficiată în biserica parohiei „Adormirea Maicii Domnului”, din cartierul Mănăștur, Cluj-Napoca.

13 august: Vizită la Centrul de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca.

15 august: Cu ocazia sărbătorii „Adormirea Maicii Domnului”, este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh – Zorilor, Cluj-Napoca, participând la Sfânta Liturghie prin rostirea de ecfonise și binecuvântări.

18 august: Este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh – Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

25 august: La Sfânta Liturghie este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

28 august: Participă la Sfânta Liturghie în parohia Sfântul Moise Egipteanul din Pata Rât, paroh Gelu Săvărășan Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

29 august: Cu ocazia sărbătorii „Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul”, la Sfânta Liturghie este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh – Zorilor, Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

A consemnat Pr. Călin Ficior

Campania Donează o carte pentru românii din diaspora Italiei

Prof. Ionița Timiș

Campania *Donează o carte pentru românii din diaspora Italiei* a ajuns la sfârșit. După o muncă de șapte luni, cărțile au apucat drumul spre „casa” fraților noștri din Italia. S-au adunat, aproximativ 14.000 de cărți și manuale școlare. Rezultatul acestui proiect se datorează mai multor Instituții: Episcopiei Ortodoxe Române de la Roma, Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Inspectoratului Școlar Județean Cluj, Inspectoratului Școlar Maramureș și Inspectoratului Școlar Bistrița-Năsăud, Colegiului Național Pedagogic „Gheorghe Lazăr” și, nu în ultimul rând, Platformei Civice Împreună, inițiatorul proiectului, a cărei membră sunt.

Originea lansării campaniei

De când și de unde a început această dorință de a sprijini copiii români din diaspora Italiei? Răspunsul stă ascuns în povestea familiei mele. Sora mea, profesor fiind, a ales să-și încerce norocul dincolo de granițele țării pentru un an sau doi, după care dorea să se întoarcă acasă. După ea au mai plecat și alți frați în Italia. Lucrurile nu au stat așa cum le-a gândit sora mea. După doi ani s-a căsătorit cu un italian cu care a avut trei fete. Acesta i-a cerut să nu le învețe pe fete limba română, ca nu cumva să nu știe nicio limbă cum trebuie. În ciuda acestei interdicții, ea vorbea și mai mult cu fetele limba străbunilor noștri. Ba mai mult, mi-a cerut un manual de istorie pentru a le citi fetelor, seara la culcare, ca să știe care le sunt rădăcinile străbunilor și din ce neam de eroi provin. Datorită schimbării în România a programei școlare și a casării vechilor manuale, care aici nu aveau nicio valoare, dar în diaspora erau inestimabile, am prezentat această oportunitate Episcopiei Române de la Roma și Arhiepiscopiei de la Cluj, în speranța că ar putea mijloci transferul acestor manuale de la ISJ Cluj la comunitățile românești din Italia.

Provocată de astfel de doruri și dorințe ale surorii mele, am înțeles că aceste nevoi sunt, de fapt, comune tuturor românilor care s-au înstrăinat de țară. Chiar am realizat niște sondaje în rândul românilor din Italia, în ceea ce privește comunicarea în limba română a părinților cu copiii lor în familie. Doar un procent de maxim 35%, dacă mai vorbesc în familie în limba română. Dacă această primă generație de copii, doar atât mai comunică în limba maternă, cea de-a doua generație, dacă va mai vorbi 5%... sau deloc. Se pierde deprinderea de a mai comunica în limba română în această înstrăinare de țară. Procentul celor care mai vorbesc limba română în diaspora, este a celor care sunt conștienți că limba este precum „apa cea vie” pe care o țin în palmele adunate căuș, fiindu-le frică să nu li se scurgă prea repede printre degete, și să nu aibă ce să le dea copiilor mai departe.

O domnișoară stabilită în Italia, dar născută în România, plângând, mi-a spus: „Eu nu știu ce sunt. Eu nu sunt nici italiană, dar nici româncă. Nu am rădăcinile nici aici, dar nici în România. Sunt ca o frunză purtată în vânt”.

De câte ori ajungeam în diaspora, la Bassano, unde

locuiește o altă sora a mea, eram chemată în Biserică, la amvon, să le vorbesc românilor despre valorile românești. De fiecare dată tratam câte o valoare, dar accentul cel mai puternic îl puneam pe limba română. Sărmanii români, cum plângeau la vorbele mele care le atingeau corzile cele mai sensibile ale ființei lor. Eram conștientă că unii nu se vor mai întoarce niciodată acasă, dar le ceream insistent să nu-și uite limba română și să nu le fie rușine că sunt români.

Realitățile diasporei

Având în vedere că, odată cu exodul românilor în diaspora europeană, în special în Italia, unde este cel mai mare număr de emigranți români, pentru Istoria României se scrie o nouă filă: strămutarea românilor în pământ străin și pierderea identității românești. Această dezrădăcinare din ființa neamului românesc am văzut-o ca pe o problemă, în întâmpinarea căreia am încercat să venim prin acest proiect. Din păcate, din informațiile primite de la Ministerul Românilor de Pretutindeni, aproximativ 6.000.000 de români au ales strămutarea după Revoluție, iar 4.000.000 de români sunt în comunitățile istorice. Este dureros că o altă Românie se naște în diaspora, iar cea de aici piere și se stinge sub ochii noștri neputincioși. Este îngrijorător că anul acesta s-au născut mai mulți copii în diaspora decât în țară. Este îngrijorătoare situația demografică a României. În Italia sunt 275 de parohii ortodoxe românești, adică o

altă Românie. Este un exod ireversibil! Odată ce au părăsit țara, acești români nu se mai întorc. Ei nu și-au dat seama că, odată plecați, au riscat să piardă o mare bogăție: identitatea românească. Cine uită limba română își seacă rădăcinile și se stinge ca neam. Cei mai mulți dintre ei și-au dus o singură carte, cea de rugăciuni, pentru că nu au putut concepe să se roage într-o altă limbă. Pentru ei, Dumnezeu era Român. Un contemporan al zilelor noastre, irlandezul Peter Hurly, care a colindat lumea întreagă ca să găsească cel mai frumos loc de pe fața pământului, n-a găsit alt ținut mai binecuvântat de Dumnezeu, decât pământul românesc unde a dorit să se înveșnicească. El a folosit o expresie care este memorabilă: „Păcat că lumea întreagă nu cunoaște limba română. E cea mai frumoasă limbă”.

În sprijinul acestor români „care vor să mai fie români”, am întreprins mai multe acțiuni culturale, iar corolarul acestora este *Campania de carte pentru românii din diaspora*. Scopul Campaniei a fost promovarea limbii române în rândul copiilor români din Italia.

Etapele campaniei

Perioada desfășurării proiectului a fost decembrie 2018 - iulie 2019.

Prima activitate din cadrul campaniei s-a desfășurat la Filarmonica Clujeană, în cadrul unui Spectacol de colinde

românești. Mediatizarea campaniei s-a realizat prin mass-media clujeană, în care spectatorii erau invitați în a se implica prin aducerea și donarea unor cărți pentru copiii din Italia.

A doua activitate a Campaniei s-a realizat prin Circularea trimisă tuturor școlilor, prin intermediul Inspectoratului Școlar Județean Cluj, prin care se solicita ca manualele casate de Limba Română, Istoria României, Geografia României și Religie, să nu fie reciclate și trimise la maculatură, ci adunate pentru copiii români din diaspora. Fondul de manuale adunat la Cluj a fost nesatisfăcător pentru noi, deoarece foarte multe manuale au fost reciclate. Din acest motiv am solicitat sprijinul inspectorilor de religie din Maramureș și Bistrița-Năsăud.

A treia activitate a Campaniei a fost trimiterea unei Circulare în toate parohiile clujene, prin intermediul Arhiepiscopiei Clujului. Răspunsul credincioșilor clujeni a fost masiv. Sub coordonarea părintelui protopop Alexandru Ciui, s-au adunat peste 10.000 de cărți (literatură română școlară, literatură universală, povești pentru copii, literatură religioasă, literatură istorică). Pe această cale, mulțumim tuturor credincioșilor care au dăruit carte ca pentru sufletele lor.

A patra activitate a Campaniei a fost trimiterea unei circulare în toate școlile clujene, adresate profesorilor de limba română, învățătorilor și elevilor. S-a adunat un număr substanțial de carte. Partea sensibilă a acestei activități au fost mesajele de suflet, foarte sensibile, pe care le-au scris elevii pe prima pagină a cărții pentru copiii români din diaspora.

Modelul proiectului de la Cluj a fost diseminat și în alte șapte județe, unde Platforma Civică Împreună este activă. Din unele județe s-au trimis deja cărți și manuale școlare în țările de nord ale Europei.

Cele aproximativ 14.000.000 de cărți și manuale școlare au fost depozitate în bisericuța de lemn „Sfântul Ioan Evanghelistul”, unde părintele Călin Popovici ne-a oferit spațiul. Voluntarii Platformei Civice Împreună, elevii Colegiului Pedagogic și alți voluntari, au sortat și selectat cele mai bune manuale și cărți. Cărțile au fost trimise cu două TIR-uri la Padova, la o Biserică românească, de unde, cei 24 de protopopi români din Italia le vor ridica pentru cele 275 de parohii. Destinația finală a acestor cărți sunt bisericile unde, în spațiul destinat școlilor duminicale pentru copii, se vor realiza minibiblioteci românești.

Ideal și vis

Din acest proiect finalizat, dorește să se aprindă un alt ideal, acela de a **tipări volume de versuri cu poeziile poetului național, Mihai Eminescu și de a le trimite tuturor românilor din întreaga Europă**, mai precis familiilor de români care au copii. *Cine îl are pe Eminescu nu mai uită limba română*. Dorul de țară și de limbă va trece mult mai ușor dacă seara, înainte de culcare, părinții le vor citi copiilor câteva versuri din Eminescu. Problema uitării limbii române se pune acolo unde se naște o nouă generație de copii. Acești părinți trebuie să fie atenți la responsabilitatea pe care o au, aceea de păstrători și transmițători ai graiului strămoșesc. Lor le revine imensa datorie de a vorbi în familie, cu copiii lor, în limba română.

Dacă în această țară mai trăiește cineva căruia-i pasă de poporul român, care a plătit prea mult prin eroismul de care a dat dovadă, aș dori să ne unim forțele și să luptăm pentru acest ideal. *Visul meu de român este să „înveșnesc” limba română în sufletele celor plecați de-acasă, chiar dacă nici odată nu se vor mai întoarce! Limba română este nemuritoare!*

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcopul-vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENASTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Cezar Login, Ierom. Maxim Morariu, Marcel Muntean, Adrian Papahagi, Protos. Simeon Pinte, Nicolae Turcan, Arhim. Benedict Vesa

„Să cultivăm dorirea după Domnul Hristos”

Interviu cu Ieromonahul Nectarie Apostol, de la schitul Măgureni (Hunedoara), realizat de către Maria-Magdalena Goia.

Cu ușurință putem constata, din experiența noastră de zi cu zi, că Dumnezeu este tot mai mult scos din lumea și din sufletele noastre: Tainele Bisericii se pun la îndoială, ora de religie stârnește valuri de discuții, totul se judecă și se stabilește în funcție de plăcerile noastre, de propriile interese, de confortul personal al fiecăruia. Credința vie apare ca o piedică în calea progreselor lumesti, a comodității și, adesea, chiar a dorințelor noastre. A ține post, a purta cruce la gât, a te însemna cu semnul Sfintei Cruci când treci pe lângă o biserică sau când te așezi la masă, a-ți mărturisi fățiș credința în Domnul Hristos când ți se cere – lucruri fundamentale pentru un creștin – devin probe de încercare, atunci când acestea trebuie săvârșite în fața autorităților sau a altor persoane neinteresate sau chiar potrivnice Bisericii.

Am încercat să descoperim care este calea de scăpare pentru creștinii de astăzi într-un dialog cu Ieromonahul Nectarie Apostol, de la Schitul Măgureni.

Maria-Magdalena Goia: - *Părinte Nectarie Apostol, se mai poate trăi creștinește astăzi?*

Ieromonahul Nectarie Apostol: - Dumnezeu, ieri și astăzi și în vecie, Același este; chemarea creștinului tot aceeași este, de la început până la sfârșit, numai că a scăzut țaria noastră. Acum, sunt și veacuri în care se reîntărește, reînfloră creștinismul; zice un Părinte în *Pateric* că a avut, așa, o vedenie, în care a văzut cum era creștinismul la început sau monahismul. A văzut un înger cu aripi de foc. N-a putut să se atingă de el cel rău. Era la Mănăstirea Achimiților sau a Neodormiților. Deci a pus diavolul semafoare în cer, indicatoare, să nu mai treacă pe acolo, că-l ardea rugăciunea. Mai sunt și acum mănăstiri unde se fac rugăciuni neîncetate, citindu-se din *Psaltire*, cum e Petru Vodă, mai sunt și altele – citesc *Psaltire* neîncetat. Fiecare după dragostea lui, după puterea lui se nevoiește.

Maria-Magdalena Goia: - *Și dacă nu avem putere? Adică noi, care ne simțim foarte neputincioși și care nu putem să rezistăm mult fără somn, nu putem să ținem posturi foarte aspre, la orice durere avem un prag al rezistenței foarte scăzut, ce să facem?*

Ieromonahul Nectarie Apostol: - Așa suntem deformați. Ai o durere – gata, du-te la doctor! Nu suntem învățați cu răbdarea și cu nădejdea. Înainte, creștinii se rugau să dea Domnul Dumnezeu o boală sau un necaz. Dacă nu le dădea, ziceau: „Doamne, nu ne cercetezi!”. Acum, dacă dă o boală, zicem: „Vai, ce-i cu mine, Doamne? Ce-i cu năpasta asta pe capul meu?”.

Cuviosul Sofronie spunea că, odată cu Primul Război Mondial, s-a luat o parte din Harul de pe pământ. Acesta e un lucru foarte important. Dacă nu mai este Harul, nu mai este nimic. Dar nu s-a retras definitiv – tot mai este ceva. În acel mare genocid, ceea ce a făcut Cain cu băta s-a întâmplat în toată omenirea. După Al Doilea Război Mondial, și mai rău, zice, încă o parte din Har s-a retras. Dacă ar mai fi fost și Al Treilea Război Mondial îngăduit de Dumnezeu, n-ar mai fi putut să rămână Harul pe pământ – și asta din cauza oamenilor.

În plus, cel rău are și el lucrarea lui; lucrarea celui rău și taina fărâdelegii, spune Sfântul Ioan Evanghelistul, din început se lucrează. Cine nu o lasă să se desăvârșească? Puterea creștinilor. Dar dacă scade puterea creștinilor, puterea rugăciunii, atunci lucrarea răului se desăvârșește. Dar când vine Domnul, că vine mâine, că vine poimâine, că vine peste zece

ani sau peste doi ani, nu știm, doar Domnul știe.

Dar trebuie de avut grijă, că un mic compromis, o mică delăsare să ai, și mai vin și altele, și nu mai ai putere să te împotrivesți. Cum a fost și la căderea lui Petru. Prima dată a fost așa: „Nu știu ce zici” – da, poate că da, poate că nu – că-uta să se eschiveze. Ei, eschivarea aceasta deja i-a dat putere vrăjmașului, a pus un cap de pod acolo (așa se numește în tactica de luptă). Dacă a câștigat o poziție, deja atacă și mai puternic. A doua oară zice: „Nu-L cunosc pe Omul Acesta”. A treia oară s-a îndepărtat definitiv, cu jurământ. Așa se întâmplă și cu noi: după o cădere mică, urmează și altele.

Maria-Magdalena Goia: - *Și atunci, ce ar trebui să facă cei care doresc să se țină de Biserică și care se gândesc la mântuirea lor? Să sporească rugăciunea?*

Ieromonahul Nectarie Apostol: - Ce să sporească, dacă nu pot? Dacă pot, să facă! A zis un Părinte din *Pateric* (Avva Ishirion), când l-a întrebat un ucenic: „Cum au fost părinții noștri? / - Ei au împlinit porunca lui Dumnezeu. / - Și noi? / - Noi suntem ca ei. / - Dar cei de după noi? / - Ei vor ajunge la jumătatea noastră. / - Iar ceilalți? / - Aceia nu vor mai face nimic. / - Cum adică? / - Cei de pe urmă nu vor mai avea puterea să facă nimic. / - Și-atunci cum se mântuiesc? / - Numai prin răbdare. Va îngădui Dumnezeu așa necazuri, încât va trebui răbdare”.

Dar noi nici nu răbdăm! Dacă n-ai rugăciune, n-ai lepădare, n-ai nici răbdare. Atunci, numai mila lui Dumnezeu! Trebuie smerenie și pocăință. De mici, zice Părintele Rafail, suntem obișnuiți să avem opinii, suntem obișnuiți cu slava deșartă, cu mândria. Asta se întâmplă acum cu copiii.

Maria-Magdalena Goia: - *Cum îi pot ajuta părinții pe copiii lor să ducă o viață creștinească? Este justificat să le fie frică tinerilor de azi că pruncii lor vor trăi în vremuri dificile pentru mântuirea lor?*

Ieromonahul Nectarie Apostol: - Nu trebuie și nu au de ce să le fie frică. Nu trebuie să ne fie frică de nimic! Nici de moarte nu trebuie să ne fie frică! Ce, ți-e frică să deschizi ușa și să ieși afară? Deschizi ușa și te duci în veșnicie! Creștinii înainte se bucurau când auzeau de moarte. Dar unuia care s-a învățat cu confortul în lumea aceasta îi e greu să mai iasă din el; tot pe-aici ar vrea să rămână.

În ceea ce privește familia, copiii sunt icoana părinților; cum îi formează, așa îi au. Părintele Porfirie spune: „Să se

sfințească părinții, ca să se tămăduiască copiii”. Cu toate că acum, chiar dacă părinții au o viață sfântă sau curată sau se străduiesc, copiii totuși au foarte multe influențe. Ei zic: „Uite ce-am văzut la școală, uite ce se face la școală, uite aceea, uite cealaltă”. Să-l faci să înțeleagă e mai greu, că nu înțelege. Dar duhul se imprimă în el. Dacă el e învățat cu rugăciunea, învățat cu mătănuța, învățat să se împărtășească, are niște deprinderi, așa este, e format așa și are odihnă în acestea. Și îl apără și Harul care vine asupra lui. Nu vedeți? – copiii care merg la biserică și se spovedesc, se împărtășesc sunt liniștiți, sunt mai cuminți, au rezultate mai bune la învățătură, sunt mai atenți. Ceilalți... Cum zice Apostolul Pavel: *obraznici, neascultători, necinstitori de părinți, iubitori de sine* (cf. Epistola a II-a către Timotei 3: 2-4.) – asta face diavolul.

Dar e cea mai mare bucurie să îți dea Dumnezeu copii.

Maria-Magdalena Goia: - *Și dacă părinților le e teamă că nu o să reziste sufletește copiii?*

Ieromonahul Nectarie Apostol: - Nu rezistă. Nu-i vorba că rezisti tu. Dumnezeu îți dă putere ca să rezisti. Că așa, nu poți face nimic. Un fir de păr nu poți să miști.

Maria-Magdalena Goia: - *Părinte Arsenie Boca vorbea despre necesitatea de a avea o concepție de viață creștină, pe lângă alte recomandări concrete.*

Ieromonahul Nectarie Apostol: - Le-am pus și noi pe ușă acolo.

Maria-Magdalena Goia: - *Ce să înțelegem mai exact prin concepție de viață creștină?*

Ieromonahul Nectarie Apostol: - Concepție de viață creștină înseamnă să ții porunca la măsura ta. Cine poate să țină porunca lui Dumnezeu desăvârșit va fi, iar cine nu, să facă ce poate. Adică tu, care de-abia ai putere să te târâi, vrei să zbori. Târâie-te acolo și dă slavă lui Dumnezeu! Unul se mârșește că n-o să ajungă niciodată ca Sfântul Siluan. Unul a fost Sfântul Siluan, nu sunt doi Sfântul Siluan! Te-apuci să faci și tu la măsura ta ce ți-a zis Sfântul Siluan. La măsura ta să faci ceea ce poți! Și-apoi, Dumnezeu nu ne cere performanță. Performanța e pentru mândrie, ține de mândrie. Râvna e altceva – e din dragoste, te odihnește. Simți că dai, te bucuri că poți să dai. Dar mândria te înnebunește: vrei și mai mult, vrei și mai mult. Era un monah în *Pateric* căruia i s-a zis: „Du-te și fă o chilie acolo”. Și s-a dus să sape în stâncă. Și diavolul îl tot îndemna: „Dă-i, hai că poți, hai că poți!”. Și când a venit la el părintele lui, acesta făcuse cât doi. Și i-a spus: „Părinte, uite m-am nevoit cât doi, am făcut cât doi, uite cât am făcut!”. Și Părintele i-a zis: „Păi da, că era dracul lângă tine care te îndemna”. Sfântul Paisie Aghioritul spune că diavolul trimite să ispitească pe om pe latura spre care este el înclinat: la unul mai lenș îi trimite un drac lenș, la unul iute, îi trimite un drac iute, la unul care are mintea întortocheată, îi trimite pe unul să-i facă broderie în cap.

Un lucru esențial este să crezi drept. Acestea te mântuiesc: dreapta credință și faptele bune. Dar nici omul nu se mai nevoiește, el spune: „Lasă, că și așa nu pot!”. Totul se cultivă, și virtutea, și dragostea se cultivă. Spun Sfinții Părinți: „Dacă vrei să ai dragoste, cultiv-o, forțează-te la început – apoi se mișcă și inima puțin”. Dar dacă mergi așa, după cum te poartă firea ta, nu merge, nu te duce. Firea e plecată către cele rele, către cel rău. Trebuie să scoatem deprinderile acestea și să punem alte deprinderi. Omul trebuie să conștientizeze ce vrea, că atunci se nevoiește. E foarte greu, depinde și cum s-a format. În lumea aceasta ca Sodoma și Gomora, trebuie să trăiești ca și Lot. Problema este că trebuie să mărturisești adevărul. La vremea de pe urmă, se spune, cei care-s nebuni îi vor lua pe cei sănătoși să-i bage la balamuc, spunând că ei sunt nebuni. Dacă vei vrea să ții credința curată și viețuirea după Dumnezeu, ți se va spune că ești nebun.

Fiecare să se nevoiască după putere. Acestea trebuie: puterea pocăinței și puterea rugăciunii.

Maria-Magdalena Goia: - Pentru a putea rezista până la capăt, de ce ar trebui să ținem cont, ce să avem în minte? Să ne menținem în stare de pocăință?

Ieromonahul Nectarie Apostol: - Noi să facem ce ține de voia lui Dumnezeu, cu pocăința, cu rugăciunea, cu fapta bună, să ne mișcăm inima spre aproapele. Dar să știm că nu în puterea noastră stă rezistența – aceasta e numai în puterea lui Dumnezeu. Cei care au trecut prin închisori au fost întrebați: „Cum ați rezistat, ce-ați făcut?”. Părintele Iustin spune așa: „Primul gând – îți vine frica aceea de la vrăjmașul. Poate ție până atunci nu ți-era frică, ziceai ca Petru: *Doamne, și până la moarte merg cu Tine!*” (cf. Luca 22: 33). Dar te ia duhul acesta și zici: „Vai!”. Așa făceau și ighemonii cu mucenicii. Le arătau chinuri și unelte de tortură, ca să-i îngrozească. Și ei – nimic. Sfinții Astion și Epictet atât au zis: „Suntem creștini, făcă-se voia Domnului nostru Iisus Hristos”. Atunci simți puterea lui Dumnezeu, care te întărește, și poți să mărturisești mai departe. Diavolul iar vine să te ispătească. Dar tu să pui gândul: „Doamne, Tu ajută-mă, că eu nu pot!”. Dumnezeu e lângă noi, aproape este! N-avem nevoie de cineva să formeze un număr de telefon și să vedem dacă răspunde sau nu răspunde. Ai strigat: „Doamne, scapă-mă!” și te scapă. Dacă nu vine în momentul acela, înseamnă că încă mai poți răbda. Credincios este Dumnezeu. Nu suntem ispitiți mai mult decât putem duce și, odată cu ispita, vine și ieșirea din ispită.

Maria-Magdalena Goia: - Credeți că lupta celor care își doresc să rămână creștini în ciuda vremurilor din zilele noastre este mai mare decât a celor de altădată?

Ieromonahul Nectarie Apostol: - Nu știu cum era altădată, că nu am trăit atunci. Dar creștinii de altădată erau ca fulgerul, nu se atingea de ei cel rău, erau ca aurul. Și-n ziua de astăzi sunt, necunoscuți, și-n lume, și-n mănăstiri, care mai au credința aceasta. E mai subțire acum o astfel de credință, spurcăciunea e peste tot astăzi, trebuie să-ți păzești mintea și ochiul tot timpul. Mergi pe stradă, vezi o spurcăciune – ți-a întinat mintea și sufletul. Dacă nu te rogi, îți rămâne mintea acolo. Tot timpul trebuie să ai trezvie. Să ai rugăciunea tot timpul! Rugăciunea aceasta e jertfă, e vărsare de sânge. Nu-i chiar așa să faci rugăciune – „Cățeluș cu părul creț” –, nu e rugăciune să reciti un text. Nu e. Trebuie să stai un minut cu Dumnezeu.

Maria-Magdalena Goia: - Cum ajungi să ai rugăciune curată, puternică?

Ieromonahul Nectarie Apostol: - Prin durere! Cum să ajungi? Să nu crezi că e rugăciune puternică! Dacă ai crezut aceasta, ai pierdut! Pur și simplu să stai de vorbă cu Dumnezeu, cum stau eu de vorbă cu tine, cum stai de vorbă cu oricine: „Doamne al meu, Doamne al meu!”. Și atunci o să simți că ești cu Dumnezeu. Mitropolitul Ierotei Vlahos spune că este rugăciune duhovnicească, sufletească, în care se revarsă sufletul, și este rugăciune rațională. Dacă rugăciunea e tot timpul o rugăciune gândită, te doare și capul, că tu gândești, nu te rogi.

Maria-Magdalena Goia: - Prin urmare, este foarte important să avem conștiința prezenței lui Dumnezeu vie, să avem trezvie.

Ieromonahul Nectarie Apostol: - Dacă ai credință, poți. După credință, fiecare cum poate. Unul crede mai mult, altul mai puțin, după credința lui se poartă. După cum e creștinul, așa e și Dumnezeu, creștinul îl reflectă pe Dumnezeu. De aceea se spune: *Pentru păcatele voastre Se hulește Numele Meu* (cf. Isaia 59: 2). Dar dacă ai credință, ai și conștiință, nu? Te întrebi: „Cum stau eu înaintea lui Dumnezeu?”. Spunea un părinte că a fost în America, iar acolo erau niște creștini de-ai noștri care, învățați cu duhul acesta lumesc, au venit să se spovedească. Și unul stătea așa, de parcă era la discuții cu vecina. Preotul zice: „Măi, dar ai venit să te spovedești, tu stai înaintea lui Dumnezeu. Cum stai tu înaintea lui Dumnezeu?”. Și atunci omul a realizat: „Stau înaintea lui Dumnezeu, Cel Ce a făcut cerul și pământul!”. „Vai, părinte”, zice, „așa m-a trecut un fior!”. Și atunci s-a pocăit cum trebuie și s-a spovedit. Până atunci făcea o listă de păcate, n-avea nicio durere.

Maria-Magdalena Goia: - Cum vedeți supraviețuirea noastră ca neam creștin? Va supraviețui credința în neamul nostru? De ce depinde aceasta?

Ieromonahul Nectarie Apostol: - Ce să zicem? Eu cred că rămâne credința în poporul nostru, are și el misiunea lui. Dar

aceasta nu se întâmplă pentru vrednicia noastră. Ceea ce ne-a ținut până acum e jertfa sfinților. Și acum, uite, la Prislop, zeci de mii de oameni vin în fiecare zi. Părintele Arsenie a zis că de la Prislop va ieși foc. Și el a spus așa: „Măi, nu plecați, întoarceți-vă în țară!”. A zis cuvântul acesta. Dar l-a zis de atunci, dinainte să plece lumea, că atunci cine pleca din țară? Nu pleca nimeni. A zis pentru vremurile de acum: „Nu pleca, România va fi înconjurată de foc!”. Ne păzește Dumnezeu, că suntem o rămășiță a Lui. Dar dacă vrea Dumnezeu să plecăm la El, slavă Ție, Doamne!

Maria-Magdalena Goia: - Să nu ne pierdem ca și creștini...

Ieromonahul Nectarie Apostol: - Ca și creștini nu ne pierdem, numai trebuie să cultivăm dorirea după Domnul Hristos. Părintele Petroniu a scris o carte, *Icoane smerite din Sfânta Ortodoxie românească*. Acolo vorbește despre Părintele Nicodim Măndiță – un părinte care a stat și în închisoare, a scris și foarte mult. La sfârșit, era la Mănăstirea Văratice și le-a spus maicilor: „Maicilor, privegheați, că vine Hristos în seara aceasta!”. Avusese o descoperire. Au stat maicile până s-a făcut vreo 22:00-23:00: „Gata, nu mai vine Hristos, s-a făcut târziu” – „Cum să nu vină?! Sigur va veni, mai privegheați”. S-a făcut ora unu noaptea: „Părinte, e târziu, nu mai vine” – „Măicuță, mai stați, mai privegheați!”. Și s-a văzut apoi o lumină de la camera unde era Părintele Nicodim, și s-a auzit apoi glasul lui Hristos: „Părinte, am venit ca să te luăm!”. Și acum, ce zice părintele, să vedeți: „Doamne, cât de mult Te-am așteptat!”. Dacă-L aștepti pe Domnul Hristos așa, ca pe cel mai drag prieten al tău, ca pe cea mai dragă cunoștință a ta, pe cel mai drag de văzut, pe cel mai drag de așteptat, îți dorești să vină! Zici: „Doamne, când o veni clipa aceea?”. Dar să nu ne considerăm că suntem vrednici de moarte, mai degrabă să zicem: „Doamne, mai dă-ne vreme de pocăință. Dar dacă trebuie să mergem la Tine, slavă Ție, Doamne, trecem peste toate să fim cu Tine!”. Acesta e lucru greu. Dar ne ajută Dumnezeu să trecem peste toate, căci noi singuri suntem neputincioși.

Concepția de viață creștină

Dumitru-Tiberiu Fișcu

Mai mult decât o viziune de ansamblu asupra existenței, concepția de viață creștină este concepția (sau zămislirea) unei noi vieți în interiorul unui om. Concepția aceasta nu e doar o teorie stearpă, ci un proces viu, susținut de Duhul lui Dumnezeu, prin care Hristos se formează în om, așa cum S-a zămislit în pântecul Fecioarei Maria, de la Duhul Sfânt. „Prin urmare”, spune Sfântul Simeon Noul Teolog, „crezând din tot sufletul și căindu-ne cu căldură, zămislim, precum am spus, pe Cuvântul lui Dumnezeu în inimile noastre, ca și Fecioara, dacă aducem sufletele noastre ca pe niște fecioare curate”.

Femeile însărcinate au un aer aparte, par învăluite într-o pace misterioasă (deși în sinea lor pot fi, deseori, destul de nervoase), și o lumină inefabilă, plină de duioșie, le joacă în ochi. Cineva străin și, în același timp, cel mai apropiat crește în ele, umplându-le trupul, și mai apoi viața. Dacă actul în urma căruia se zămislește copilul e, de obicei, însoțit de bucurie, totuși sarcina e grea, iar nașterea – extrem de dureroasă. La fel se întâmplă și în cazul creștinilor. Primirea Cuvântului este însoțită de bucurie, dar rodirea lui interioară este dureroasă și cere multă răbdare. Totuși, pe lângă toate greutatețile, Hristos umple inima omului și o face uneori să tresară, ca și cum o nouă viață ar mișca în interior, făcându-și simțită, încă de pe-acum, prezența. Oamenii în care se dezvoltă concepția vieții creștine sunt înconjurați de o anume pace și o lumină plină de milă le strălucește în priviri. Ei se disting de ceilalți prin simpla prezență.

Dacă o altă concepție de viață poate fi înșușită prin citirea unor cărți, concepția de viață creștină se formează doar printr-un anumit mod de lectură. O femeie mai ciudată a trecut odată pe la librăria la care lucrez și m-a întrebat, printre altele, dacă înțeleg psalmii. I-am răspuns că unele lucruri cred că le înțeleg, iar altele nu. Doamna a insistat și m-a pus să-i

spun de ce nu înțeleg, pentru că, stând atâta timp între cărți, ar trebui să fiu mai luminat (era un pic ironică aici). Eu, destul de descumpănit, am ridicat din umeri și am exclamat resemnat: „Cine poate spune că le înțelege pe toate?”. Atunci ea mi-a spus că nu înțeleg îndeajuns psalmii pentru că nu am suferit destul. Dar apoi, surâzând și privindu-mă țintă, a continuat: „Dar ești sigur că vrei să înțelegi mai mult? Pentru că, dacă vrei asta, va trebui să suferi mai mult”.

Cuvintele acestei femei mi-au amintit de un pasaj din *Apocalipsa*, care ilustrează perfect tipul de lectură prin care concepția de viață creștină poate fi interiorizată: „Și m-am dus la înger și i-am zis să-mi dea cartea. Și mi-a răspuns: *Ia-o și mănânc-o și va amări pântecul tău, dar în gura ta va fi dulce ca mierea. Atunci am luat cartea din mâna îngerului și am mâncat-o; și era în gura mea dulce ca mierea, dar, după ce-am mâncat-o pântecul meu s-a amărât*” (Apocalipsa 10: 9-10). Cele mai dulci cuvinte ies din gura celui care iubește un om, însă a-l purta zilnic în inimă pe acel om, cu toate mișcărilor lui sufletești, deseori absurde și dureroase, fără a-l scoate afară cu deznădejde, este o sarcină tare grea și amară. Dar Domnul poartă în inima Lui lumea întreagă.

Pași spre Liturghie

Andreea-Nicoleta Sicoe

Pe drum, trecu un nea' Ioan
Din cei Ioan ce-au mai rămas,
Că au fost mulți, și cum se știe,
Trecut-au toți, în Veșnicie.

E drumul vitelor spre apă,
Al oilor către pășuni,
E drumul vaselor cu apă,
Ce vin de la izvor purtate-n mâini.

Pe drumul de din sus de casă,
Bătut de care ani și ani
Trecu și azi, un nea' Ioan
Din toți câți mai puteau să fie,
Mergea pe drum....
La Liturghie.

„Nu-i Liturghie azi”, am vrut să-i spun,
Căci tocmai ce-am aflat: părintele-i plecat

Dar nu i-am spus nimic,
Căci m-am gândit, privind icoana,
Cât de frumoasă-i în munți toamna
Și ce frumos putea să fie
Pe drumul către Liturghie.

Și am șoptit în gând,
Către icoană:
„Așa-i, că drumu-i faci să fie
Ca de-ar fi fost, la Liturghie?”

Și l-am lăsat, privindu-i urma
Primește-i Doamne pașii,
Primește rugăciunea.
Și-n anii ce-au rămas,
Ce-așteaptă Veșnicia

Primită-i fie Liturghia.

Echipa: Tatiana Onilov, Eliza-Adelina Purcaru, Iulia Anamaria Mureșan, Romina Sopoian, Bogdan Herțeg, Nicoleta-Andreea Sicoe

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com